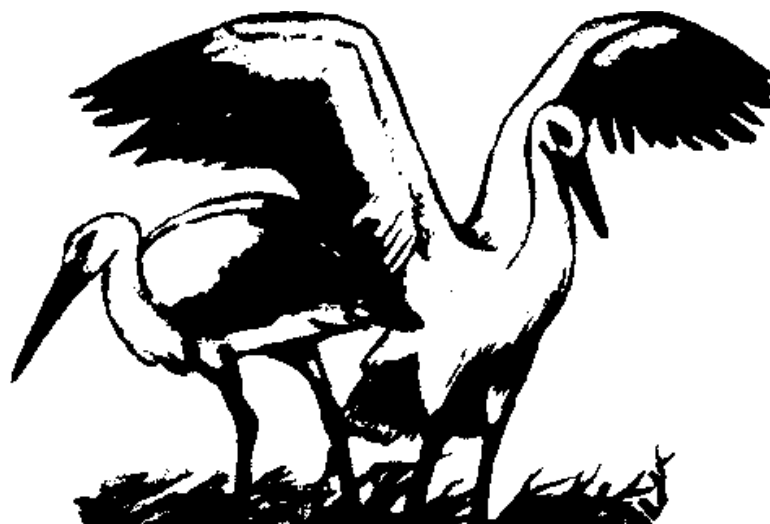

**ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY GÓROWO IŁAWECKIE**

**KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.
POLITYKA PRZESTRZENNA**

Jednolity tekst

**JEDNOLITY TEKST STANOWI ZAŁĄCZNIK NR 1 DO UCHWAŁY RADY GMINY GÓROWO IŁAWECKIE
NR XXV/147/08 Z DNIA 29 SIERPNIĄ 2008 ROKU**

ZESPÓŁ PROJEKTOWY ZMIANY STUDIUM

- **mgr inż. Teresa Szymankiewicz – Szarejko** – Główny Projektant
(uprawnienia urbanistyczne nr 1576,
Północna Okręgowa Izba Urbanistów Nr G-090/2002)
- **mgr inż. arch. Paulina Lemańczyk** – zagospodarowanie przestrzenne,
(Północna Okręgowa Izba Urbanistów Nr G-207/2006)
- **mgr inż. Mariola Sarna** – zagospodarowanie przestrzenne,
(Północna Okręgowa Izba Urbanistów Nr G-206/2006)
- **inż.krajobr. Dariusz Niedziela** – uwarunkowania przyrodnicze,
- **inż. Hanna Jędrasik** – komunikacja,
- **mgr Piotr Jędrasik** – opracowanie komputerowe.

**ZMIĘ STUDIUM OPRACOWANO NA PODSTAWIE STUDIUM GMINY OPRACOWANEGO
PRZEZ NASTĘPUJĄCY ZESPÓŁ PROJEKTOWY W 2000 ROKU:**

GŁÓWNY PROJEKTANT

dr inż. arch. Wojciech Bogusławski

ZESPÓŁ PROJEKTOWY

mgr inż. arch Grzegorz Dżus

mgr inż. Arkadiusz Mastylak

mgr Anna Bobko

mgr inż. Lech Moszczyński

SPIS TREŚCI	strona
Wstęp	4
I. Obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Górowo Iławeckie	4
II. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Górowo Iławeckie	4
III. Cele rozwoju	6
1. Podstawowe kierunki rozwoju przestrzennego gminy	6
2. Zasoby środowiska przyrodniczego	7
2.1. Prawne formy ochrony przyrody	7
2.2. Strukturalne jednostki fizjograficzne wyróżnione na terenie gminy	11
3. Zasoby środowiska kulturowego oraz zasady ochrony	12
3.1. Kierunki ochrony środowiska kulturowego	12
3.2. Wytyczne konserwatorskie	13
3.3. Wykaz obiektów zabytkowych podlegających ochronie	14
4. Rolnictwo i leśna przestrzeń produkcyjna	25
4.1. Kierunki przekształceń strukturalnych i własnościowych w rolnictwie	25
4.2. Gospodarka leśna i zieleń krajobrazowa	26
5. Przekształcenia struktur przestrzennych	24
5.1. Sieć osadnicza	26
5.2. Zabudowa przemysłowa, magazynowa oraz usług o charakterze uciążliwym	27
5.3. Obszary wymagające rehabilitacji	27
5.4. Obszary wyłączone z zabudowy, w tym obszary zagrożone powodzią	27
5.5. Kierunki rozwoju obszaru objętego zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie	28
6. Rozwój funkcji turystycznych	29
6.1. Tereny rozwoju funkcji rekreacyjnej	29
6.2. Kąpieliska i przystanie wodne	29
6.3. Szlaki turystyczne	29
6.4. Trasy rowerowe	29
7. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	30
7.1. Komunikacja	30
7.2. Zaopatrzenie w wodę	31
7.3. Gospodarka ściekowa	32
7.4. Gospodarka odpadami	33
7.5. Elektroenergetyka	33
7.6. Zaopatrzenie w gaz	33
8. Podstawowe elementy polityki przestrzennej	34
8. 1. Lista ważniejszych zadań dla realizacji celów publicznych	34
8. 2. Polityka w zakresie sporządzania planów miejscowych	35
8. 3. Polityka gospodarki nieruchomościami gminnymi	36
8.4. Polityka związana z bezpieczeństwem i obronnością państwa	37
8.5. Obrona cywilna	37
8.6. Ochrona przeciwpożarowa	37
9. Interpretacja niektórych pojęć przyjętych w studium gminy	37

WSTĘP

I. Obowiązujące obecnie (przed zmianą) studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie składa się z trzech integralnych części:

- Część I. „Uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy” wraz z rysunkiem:
„Mapa warunków fizjograficznych” w skali 1 : 25 000
- Część II. „Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego gminy ”
- Część III. „Kierunki rozwoju przestrzennego gminy” wraz z rysunkiem:
„Kierunki rozwoju przestrzennego gminy” w skali 1 : 25 000
- 1 Studium zostało uchwalone przez Radę Gminy Górowo Iławeckie, a część III wraz z rysunkiem stanowią załączniki do uchwały.
  - 2 „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie” zawiera uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej państwa i regionu określone w obowiązujących przepisach szczególnych a w szczególności jest zgodne pod względem merytorycznym z Ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jednolity Dz. U. Nr 15 z 1999r. 139).

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GÓROWO IŁAWECKIE ZOSTAŁO UCHWALONE PRZEZ RADĘ GMINY W GÓROWIE IŁAWECKIM UCHWAŁĄ NRXXI/103/2001 Z DNIA 16 MARCA 2001 ROKU.

II. Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie – tereny wiejskie

Zmiana studium uwarunkowań została opracowana zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003 roku rozdział 2, Art. 9, oraz w związku z uchwałą nr V/30/2007 Rady Gminy Górowo Iławeckie, z dnia 28 lutego 2007r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie.

Głównym celem studium jest ustalenie kierunków rozwoju oraz zasad polityki przestrzennej gminy na podstawie rozpoznanych uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych.

Podstawowe zadania studium, to:

- *koordynacja przestrzenna podejmowanych przez samorząd decyzji w sprawie sporządzania planów miejscowych,*
- *platforma wprowadzania zadań rządowych i samorządowych służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych, zawartych w planie zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleń programów o których mowa w art. 48 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym;*
- *koordynacja czasowa i przestrzenna podejmowania przez samorząd przedsięwzięć komunalnych,*
- *prowadzenie długofalowych działań w gospodarce nieruchomościami komunalnymi,*
- *programowanie w gminach przedsięwzięć publicznych,*
- *stanowienie bazy informacyjnej przy wydawaniu decyzji przestrzennych,*
- *wspomaganie działań podmiotów gospodarczych i promocji gminy.*

Metoda opracowania:

Przy opracowaniu zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie” przyjęto następującą kolejność wykonywanych prac:

- *rozpoznania zasobu istniejących materiałów oraz opracowań, dotyczących terenu gminy i obszarów stykowych;*
- *analizy zmian uwarunkowań rozwoju zewnętrznych i wewnętrznych gminy, do których należały przede wszystkim zmiany w obowiązujących przepisach prawnych (ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa o drogach publicznych, ustawa o ochronie przyrody, ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz przepisów szczególnych.*
- *Opracowanie zmiany studium w zakresie przyjętym w uchwale intencyjnej Rady Gminy Górowo Iławeckie tj. Od obrębu geodezyjnego Kamińsk po obręb Piasty Wielkie*

Przy sporządzaniu zmiany studium opracowania przyjęto zasadę przedstawienia głównych zagadnień, w których występują zmiany (wynikające z nowych ustaw) w skali całej gminy na

schematach. Wyjątek stanowią zagadnienia związane z ochroną zabytków, które w podstawowym opracowaniu zostały opracowane zgodnie ze „STUDIUM WARTOŚCI KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH” opracowanego przez firmę „KOMAPOL” z Warszawy, zatwierdzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie. W związku z tym, że zagadnienia ochrony konserwatorskiej ujęte są w studium gminy znacznie szerzej niż wymaga tego ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dokonano tylko niewielkich korekt w tym zakresie.

Elaborat zmiany studium:

Elaborat „ Zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie” składa się z części graficznej w skali 1 : 25 000 oraz jednolitego tekstu „Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie. Kierunki rozwoju i polityka przestrzenna”.

Schematy załączone do tekstu zmiany studium gminy:

- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie. Ochrona dóbr kultury. Skala – orientacja – przyjęte z opracowania podstawowego**
- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie. Jednostki fizjograficzne. Skala – orientacja – przyjęte z opracowania podstawowego**
- **Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie. Komunikacja. Skala - orientacja**
- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie. Ochrona przyrody. Skala - orientacja**
- **Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Górowo Iławeckie. Zasięg opracowywanej jednostki przestrzennej**

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO, ZGODNIE Z ART. 9 USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 ROKU USTAWY O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM, NIE JEST AKTEM PRAWA MIEJSCOWEGO. USTALENIA STUDIUM SĄ WIĄŻĄCE DLA ORGANÓW GMINY PRZY SPORZĄDZANIU PLANÓW MIEJSCOWYCH.
--

ZMIANA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GÓROWO IŁAWECKIE ZOSTAŁA UCHWALONA PRZEZ RADĘ GMINY GÓROWO IŁAWECKIE UCHWAŁĄ NR XXV/147/08 Z DNIA 29 SIERPNIĄ 2008 ROKU.

Tekst wprowadzony do studium został zapisany większą czcionką i pochyłym drukiem

III. CELE ROZWOJU**MISJA ROZWOJU :**

MISJĄ SAMORZĄDU LOKALNEGO JEST UKSZTAŁTOWANIE GMINY JAKO ATRAKCYJNEGO, PRZYJAZNEGO I WYJĄTKOWEGO MIEJSCA ZAMIESZKANIA, WYPOCZYNKU ORAZ ROZWOJU GOSPODARCZEGO W REGIONIE.

CELE STRATEGICZNE :

Poprawa poziomu życia mieszkańców gminy przez, pełniejsze wykorzystanie potencjałów do rozwoju funkcji gospodarczych (rolnictwa, turystyki, przemysłu, drobnej wytwórczości itp.) mając na względzie utrzymanie w równowadze środowiska przyrodniczego.

Nadrzędną zasadą, którą należy się kierować przy realizacji celu strategicznego, jest: maksymalne wykorzystanie, przy racjonalnej gospodarce, bogactwa zawartego w walorach przyrodniczych i krajobrazowych obszaru.

CELE GENERALNE (grupy celów) :**Cele ekologiczne i kulturowe**

- *Ochrona walorów i warunków funkcjonowania oraz ciągłości przestrzennej systemów ekologicznych w celu zwiększenia atrakcyjności obszaru gminy do rozwoju funkcji turystycznej;*
- *Ochrona jakości i zasobów wód powierzchniowych i podziemnych dla celów rozwoju społeczno - gospodarczego oraz zabezpieczenia zasobów wód w niezmiennym stanie dla przyszłych pokoleń;*
- *Powiększanie świadomości ekologicznej społeczeństwa poprzez, stwarzanie warunków do bezpośredniego kontaktu ze środowiskiem, na terenach o wysokich walorach przyrodniczych;*
- *Ochrona i utrzymanie obiektów zabytkowych oraz przystosowanie ich do nowych potrzeb w celu wzbogacenia oferty turystycznej obszaru gminy;*
- *Zachowanie estetyki i ład przestrzennego w jednostkach osadniczych w celu tworzenia współczesnych wartości kulturowych;*

Cele społeczno – gospodarcze

- *Zaktywizowanie rozwoju społeczno – gospodarczego przez wykorzystanie położenia geograficznego gminy;*
- *Tworzenie nowych miejsc pracy w celu zminimalizowania bezrobocia oraz podniesienia poziomu życia mieszkańców gminy;*
- *Rozwój funkcji gospodarczych w oparciu o istniejące potencjały zawarte w walorach przyrodniczych obszaru gminy.*

Cele rozwoju infrastruktury technicznej i transportowej.

- *Zaspokojenie potrzeb ludności w gminie poprzez dostarczanie odpowiedniej ilości i jakości infrastruktury technicznej.*
- *Likwidowanie kolizji między funkcjonowaniem ekosystemów, a działalnością człowieka przez tworzenie sprawnych i na odpowiednim poziomie systemów infrastruktury technicznej*
- *Poprawa warunków technicznych systemów komunikacyjnych zewnętrznych i wewnętrznych w celu zwiększenia atrakcyjności obszaru gminy dla inwestorów oraz polepszenia dostępności do usług mieszkańcom gminy;*
- *Zachowanie w zagospodarowaniu przestrzennym warunków niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania systemu obronnego państwa.*

1. PODSTAWOWE KIERUNKI ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY**■ Sposób przeznaczenia terenów:**

- a. Osadnictwo - głównymi rejonami rozwoju będą miejscowości o dużym potencjale rozwojowym, tj: Kandyty, Kamińsk, Toprzyny i Pieszkowo oraz wsie i tereny położone w najbliższym sąsiedztwie miasta Górowo Iławeckie. Zakłada się koncentrację nowej zabudowy pełniącej funkcje osadnicze w granicach istniejącej zabudowy wsi zgodnie z rysunkiem studium.

- b. Przemysł, składowanie i rzemiosło uciążliwe - głównymi kierunkami działań inwestycyjnych będzie: teren wydzielony przy istniejącej i projektowanej obwodnicy miasta oraz adaptowane bazy produkcji rolnej w byłych PGR-ach.
- c. Rekreacja i turystyka - rozwój tej funkcji następować będzie w rejonach miejscowości:
  - Dzikowo Iławeckie - rekreacja
  - Kamińsk - ośrodek sportów letnich
  - Pareżki - ośrodek sportów zimowych
  - Stega Mała - rekreacja wodna
  - Nowa Wieś Iławecka - projektowany zalew na rzece Elmie
  - Żywkowo - projektowany zalew i ornitologiczne siedlisko bociana białego

■ **Infrastruktura techniczna:**

- a. **Komunikacja - istniejący układ komunikacyjny po wykonaniu potrzebnych remontów i przebudowy będzie w sposób prawidłowy obsługiwał gminę i zapewni mieszkańcom dostępność różnych form aktywności społecznej i gospodarczej.** Budowa przejścia granicznego Grądzik – Bagrationowsk.
- b. Sieć wodociągowa - zakłada się modernizację istniejącego układu poprzez wyłączenie z eksploatacji części istniejących ujęć wody i utworzenie wodociągów spinających.
- c. Gospodarka ściekowa - zakłada się modernizację istniejących oczyszczalni gminnych i za ich pomocą oraz oczyszczalni miejskiej skanalizowanie części gminy a w następnym etapie budowa nowych oczyszczalni i kolektorów sanitarnych doprowadzających ścieki z innych miejscowości.
- d. Gospodarka odpadami - zakłada się prowadzenie selektywnego gromadzenia odpadów, wykorzystania surowców wtórnych oraz zorganizowanie wywozu odpadów na istniejące wysypisko w Wysiece (gm. Bartoszyce) oraz projektowane w Kłusitach (gm. Lidzbark Warmiński).
- e. Elektroenergetyka - istniejący system zasilania gminy zaspokaja zapotrzebowanie na energię elektryczną oraz zapewnia rozwój gminy w tym zakresie.
- f. Zaopatrzenie w gaz - realizacja koncepcji gazyfikacji Janikowa oraz w następnym etapie miejscowości Kamińsk i Kandyty a w dalszej perspektywie następnych miejscowości.

2. ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

2.1. Prawne formy ochrony przyrody:

■ **Rezerваты przyrody.**

- „Jezioro Martwe” - jest to istniejący rezerwat powołany rozporządzeniem MLiPD z 10.XII. 1970 roku (Mon. Poi. Nr 5 póź. 34 z dn. 29.1.1970 r.) dla ochrony dystroficzne-go jeziora otoczonego torfowiskiem z bogatym stanowiskiem maliny moroszkki. Jest to rezerwat o powierzchni 17,73 ha, Znaczną część torfowiska porasta borealny bór świerkowy i bór trzęślicowo - sosnowy. Zasady postępowanie określone są w ww. rozporządzeniu i obowiązuje tu między innymi zakaz eksploatacji kopalni, niszczenia roślinności, zmiany stosunków wodnych.
- „Zamkowa Góra” - jest to projektowany rezerwat, który swym obszarem obejmie ochroną rezerwatową kulminację Wzniesień Górowskich. Powierzchnia rezerwatu wynosić będzie ponad 300 ha. Obejmować on będzie tereny leśne wzgórza morenowego Zamkowa Góra, przyległe torfowisko o charakterze źródłiskowym oraz fragment lasu. Celem ochrony jest krajobraz Wzniesień Górowskich z naturalnymi zbiorowiskami leśnymi i torfowisko.

■ **Użytki ekologiczne.**

- „Malina Moroszka” - zgodnie z rozporządzeniem nr 20 Wojewody Olsztyńskiego z 4.II.1994 r. (Dz. Urz. Woj. Olszt. Nr 7 z 1994 r., póź. 75) zostało uznane za użytek ekologiczny torfowisko ze stanowiskami rzadkiej roślinności torfowiskowej. Powierzchnia jego wynosi 11,83 ha. Jest on położony na terenie Leśnictwa Nowa Wieś Iławecka Nadleśnictwa Górowo Iławeckie. Zasady gospodarowania na terenie użytku ekologicznego określone są w ww. rozporządzeniu i obowiązuje tu między innymi zakazy pozyskiwania torfu, niszczenia drzew i roślinności, odwadniania terenu.
- „Moroszka na Toprznach” - zgodnie z rozporządzeniem nr 183 Wojewody Olsztyńskiego z I LXII. 1995 r. (Dz. Urz. Woj. Olszt. Nr 30 z 1994 r., póź. 317) na terenie tego samego leśnictwa położony jest użytek ekologiczny o podobnym charakterze jak użytek ekologiczny „Malina Moroszka”. Zasady gospodarowania na terenie użytku ekologicznego określone są w ww. rozporządzeniu i obowiązuje tu między innymi zakazy pozyskiwania torfu, niszczenia drzew i roślinności, odwadniania terenu.
- „Grądzik” - zgodnie z rozporządzeniem nr 80 Wojewody Olsztyńskiego z 11.IX.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Olszt. Nr 23 z 1998 r., póź. 303) został uznany za użytek ekologiczny teren o powierzchni 87,02 ha położony między Warszkajtami, a Żywkowem. Jest to obszar łąk, nieużytków i zakrzaczeń będący bazą pokarmową dla bociana białego z rejonu wsi Żywkowo. Na terenie użytku obowiązują zakazy wymienione powyżej. Dopuszcza się koszenie łąk poza okresem lęgowym ptaków.

- „Bociana mes Żywkowo” - postuluje się objęcie ochroną prawną wsi z tytułu jednego z największych w Europie wskaźników zagęszczenia par bociana białego.

■ Pomniki przyrody

— istniejące - ochroną pomnikową objęte są dwa głazy, dwie grupy drzew i dziesięć drzew pojedynczych. Wykaz pomników przyrody objętych ochroną prawną ustanowionych w gminie Górowo Iławeckie przedstawiony jest w tabeli 2.1:

Tabela 2.1 Pomniki przyrody objęte ochroną prawną.

Nr wg rejestru wojew.	Obiekt	Obwód (cm)	Wyso-kość (m)	Lokalizacja	Rok uznania
277a	głaz granitognejs	1180	0,8	w dołku na polu b. PGR Stega Mała	1961
333	głaz	880	1,5	leś. Stajno oddz. 425d (1967)	1968
348	dąb	490	25	leś. Stabławki oddz. 1411 (1967)	1969
385	topola biała	530	30	Dzikowo, park podworski	1984
386	3 buki, 2 dęby, klon, lipa	320-^53 0	26-30	Stega Mała, park podworski	1984
387	5 dębów, lipa, jesion	340^69 0	26-31	Stega Wielka, park podworski i obok parku	1984
489	dąb	420	20	leś. Gaworowo oddz. 512, przy drodze Głądy - leśniczówka	1988
491	kasztanowiec	270	20	przy drodze Gaworowo -Katłak	1989
492	buk	550	22	Przy drodze z osady ALP do Ors, 200 metrów za hotelem pracowniczym	1989
829	buk	375	25	Woryny, park przypałacowy	1995
830	dąb	400	25	Woryny, park przypałacowy	1995
831	dąb	390	21	Woryny, park przypałacowy	1995
832	buk purpurowy	335	25	Woryny, park przypałacowy	1995
833	jesion	385	25	Woryny, park przypałacowy	1995

- projektowane - postuluje się objęcie prawną ochroną pomnikową następujące obiekty wskazane przez Nadleśnictwo Górowo Iławeckie wyszczególnione w tabeli 2.2.

Tabela 2.2 Pomniki przyrody postulowane do objęcia ochroną prawną.

L. p.	Położenie		Opis obiektu			wysokość [m]	stan zdrowotny
	leśnictwo	oddział	rodzaj	wiek [lata]	obwód [m]		
1.	Dęby	8p	dąb szypułkowy	250	390	31	dobry
2.	Dęby	11o	dąb szypułkowy	300	400	24	dobry
3.	Dęby	11o	dąb szypułkowy	300	450	30	dobry
4.	Dęby	32a	dąb szypułkowy	300	450	31	dobry
5.	Dęby	32a	dąb szypułkowy	300	410	30	dobry
6.	Gałajny	203f	dąb szypułkowy	300	405	28	dobry
7.	Jagodowe	136f	cis pospolity	300	215	12	dobry
8.	Jarzeń	375p	jesion wyniosły	150	330	33	dobry
9.	Jarzeń	426a	dąb szypułkowy	300	460	34	dostat.
10.	Jarzeń	414b	dąb bezszypułkowy	250	450	30	dostat.
11.	Jarzeń	414b	dąb bezszypułkowy	250	350	29	dobry
12.	Jarzeń	441i	dąb szypułkowy	300	450	33	dobry
13.	Jarzeń	441 i	dąb szypułkowy	200	360	25	dobry
14.	Kiwajmy	4Ej	klon pospolity	250	220	21	dobry
15.	Kiwajmy	4Ej	lipa drobnolistna	250	280	23	dobry
16.	Kiwajny	4Ef	jesion wyniosły	250	300	23	dobry
17.	Mała Wola	2131	klon zwyczajny	250	260	17	dobry
18.	Nowa Wieś Ił.	188a	dąb szypułkowy	250	380	28	dobry
19.	Nowa Wieś Ił.	188g	dąb szypułkowy	300	417	29	dobry
20.	Nowa Wieś Ił.	184c	lipa drobnolistna	250	412	31	dobry
21.	Orsy	24n	dąb szypułkowy	350	423	26	dobry
22.	Pieszkowo	110d	dąb szypułkowy	250	390	28	dobry
23.	Pieszkowo	110k	dąb szypułkowy	250	380	28	dobry
24.	Stabławki	1251	dąb szypułkowy	250	38	27	dobry
25.	Stabławki	132Ab	dąb szypułkowy	300	400	29	dobry
26.	Stabławki	1351	dąb szypułkowy	300	450	28	dobry
27.	Stabławki	137d	dąb szypułkowy	250	389	27	dobry
28.	Zięby	222b	dąb szypułkowy	250	320	28	dobry
29.	Zięby	222b	buk zwyczajny	300	340	30	dobry
30.	Zięby	222b	buk zwyczajny	300	350	30	dostat.

31.	Zięby	221b	klon jawor	250	380	25	dostat.
32.	Zięby	248o	głóg jednoszyszkowy	150	100	8	dobry

■ **Obszary chronionego krajobrazu,**

Obszar chronionego krajobrazu to forma prawnej ochrony przyrody wprowadzana na terenach wyróżniających się krajobrazowo, o zróżnicowanych ekosystemach; z uwagi na istniejące lub odtwarzane korytarze ekologiczne, a także ze względu na możliwości rozwijania masowej turystyki i wypoczynku.

Obecnie na obszarze województwa Warmińsko - Mazurskiego w tym względzie obowiązują postanowienia rozporządzenia Nr 21 Wojewody Warmińsko – Mazurskiego z dnia 14.04.2003 roku. Na obszarach chronionego krajobrazu wprowadzone zostały między innymi następujące zakazy:

- lokalizowania nowych obiektów zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów o ochronie środowiska,
- lokalizacji budownictwa lotniskowego poza miejscami wyznaczonymi w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymywania otwartych rowów i zbiorników ściekowych,
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeśli służą innym celom niż ochrona przyrody i zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz gospodarki rybackiej,
- likwidowania małych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodnoblotnych,
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych,
- umyślnego zabijania dziko żyjących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych, tarłisk i złożonej ikry, ptasich gniazd oraz wybierania jaj,
- wypalania roślinności,
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem obiektów związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym lub przeciwpowodziowym.

Obszary Chronionego Krajobrazu znajdujące się w obrębie gminy Górowo Iławeckie:

- 1) „Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Walszy”(„ OChK Rzeki Walszy”), o powierzchni 9.834,8 ha, położony na terenie powiatów Bartoszyce i Braniewo, w gminach Lelkowo, Pieniężno i Górowo Iławeckie,
- 2) „Obszar Chronionego Krajobrazu Wzniesień Górowskich” („ OChK Wzniesień Górowskich”), o powierzchni 11.067,4ha, położony na terenie powiatów Bartoszyce i Braniewo, w gminach Górowo Iławeckie i Lelkowo,
- 3) „Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Elmy”(„ OChK Doliny Elmy”), o powierzchni 8.923,2 ha, położony na terenie powiatów Bartoszyce i Lidzbark Warmiński, w gminach Górowo Iławeckie, Bartoszyce i Lidzbark Warmiński,

■ **Obszary Natura 2000**

Natura 2000 to sieć obszarów chronionych, wyznaczonych na terenie państw Unii Europejskiej. Obszary te utworzono według wspólnych zasad, określonych w dwóch aktach prawnych, ustanowionych w 1979 i 1992 roku przez Komisję Europejską, mianowicie w Dyrektywie Ptasiej i Dyrektywie Siedliskowej.

Głównym założeniem funkcjonowania systemu NATURA 2000 jest „ochrona przez zachowanie form użytkowania ziemi sprzyjającym chronionym wartościom”.

Dyrektywa Ptasia – 79/409/EEC („Dyrektywa o ochronie dziko żyjących ptaków”) ma zapewnić zachowanie wszystkich populacji ptaków, występujących w stanie dzikim w Europie. Dokument ten reguluje również zasady handlu i pozyskiwania ptaków łownych oraz przeciwdziała niedopuszczalnym metodom ich zabijania. Wg tej Dyrektywy kraje członkowskie Unii muszą wyznaczyć na lądzie i morzu ostoje ptaków określane jako Obszary Specjalnej Ochrony (OSO - Special Protection Areas, SPAs), zgodnie z kryteriami międzynarodowej organizacji ochrony ptaków Bird Life International.

Dyrektywa Siedliskowa – 92/43/EEC („Dyrektywa w sprawie ochrony naturalnych siedlisk oraz dzikiej fauny i flory”) określa zasady zachowania najcenniejszych i zagrożonych elementów różnorodności biologicznej na terytorium państw członkowskich UE.

Na podstawie listy siedlisk przyrodniczych znajdującej się w Załączniku I Dyrektywy oraz listy gatunków roślin i zwierząt w Załączniku II wyznaczane są tzw. Specjalne Obszary Ochrony (SOO - Special Areas of Conservation, SACs), które wraz z obszarami wyznaczonymi wg Dyrektywy Ptasiej tworzą sieć Natura 2000. Obszar NATURA 2000 może obejmować obszar /lub jego część / objęty różnymi formami ochrony przyrody, czyli np. park narodowy, rezerwat czy park krajobrazowy. Może jednak obejmować również obszar nie objęty żadną z tych form. Stąd projekt

nowej ustawy o ochronie przyrody wprowadza nową formę ochrony przyrody – obszar NATURA 2000. Rozwiązanie to wynika z faktu, iż na obszarze NATURA 2000 ochronie będą podlegały siedliska przyrodnicze, siedliska gatunków zwierząt, w tym ptaków, a także gatunków roślin (wymienione w załącznikach do wspomnianych dyrektyw) a nie wszystkie składniki przyrody, jak to ma miejsce na przykład w rezerwacie.

- Obszar Natura 2000 "Ostoja Warmińska" PLB280015, obszar zaklasyfikowany jako OSO.

Obszar Natura 2000 "Ostoja Warmińska" jest ostoją potencjalną z "Shadow List", w 2006 r. włączoną do oficjalnej propozycji rządowej i umieszczoną w 2007 r. w projekcie nowego rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. Obszar jest położony w północnej części woj. warmińsko-mazurskiego i ciągnie się pasem długości ok. 115 km i szerokości 10-20 km wzdłuż granicy państwowej z obwodem kalinigradzkim Federacji Rosyjskiej. Na wschodzie obszar sięga jeziora Oświn, na zachodzie zaś - doliny niewielkiej rzeki Gołubej, dopływu Banówki. Środkowa i wschodnia część obszaru leży na Nizinie Staropruskiej, obejmując w całości dwa mezoregiony: Równinę Sępopolską i Wzniesienia Górowskie. Ponad połowa obszaru jest położona na Równinie Sępopolskiej. Wzniesienia Górowskie to otoczony obniżeniami cokoł morenowy, z kulminacją Góry Zamkowej (216 m n.p.m.). Deniwelacje przekraczają tu 100 m. Jest to teren mocno pofalowany, w znacznej części zalesiony i porzeczany licznymi strumieniami płynącymi w dolinach między wzniesieniami. Największym z cieków jest biorąca tu swój początek Wałsza. Obszar ten jest w znacznej części zalesiony, jest tu także kilka jezior, z których największe to Jezioro Głębockie. W lasach na terenie Wniesień Górowskich znajduje się kilkanaście stawów.

Zachodnia część obszaru jest położona już na terenie Pobrzeża Gdańskiego i obejmuje niewielki fragment mezoregionu Nizina Warmińska, o charakterze przypominającym Nizinę Sępopolską i niewielkiej wysokości nad poziomem morza. Nie ma tu jezior, a największymi ciekami w tej części obszaru są rzeka Banówka i Omaza.

Lasy pokrywają łącznie ok. 25% powierzchni ostoi. W większości są to dobrze zachowane fragmenty grądów, z partiami starodrzewu z ponad 100 letnim drzewostanem. Wzdłuż drobnych cieków ciągną się, lasy łęgowe, olszowe lub olszowo-jesionowe z dobrze zachowaną strukturą gatunkową. Na uwagę zasługują też kompleksy leśne borów i brzeziny bagiennych, a także liczne torfowiska wysokie stanowiące cenne siedliska chronionych (w skali kraju) gatunków roślin. Pomimo niewielkiej liczby jezior w ostoi jest bardzo wiele śródpolnych i śródleśnych mokradeł, sprzyjających różnorodności biologicznej. Obszar ten ma niewielką gęstość zaludnienia i stale się wyludnia.

Ostoja pokrywa większość gminy wyłączając teren na południe od Górowa Iławeckiego. Granica ostoi w części południowej przebiega wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 512 aż do granic Górowa Iławeckiego. Wokół miasta granica przebiega w części zachodniej - brzegiem cieku Kamienna następnie obok linii kolejowej i wzdłuż drogi wylotowej w kierunku północnym prowadzącej do miejscowości Dęby. Granicą północną i częściowo wschodnią jest granica administracyjna miasta. Następnie granica ostoi biegnie wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 511 i po raz kolejny dochodzi do linii kolejowej, którą biegnie aż do zabudowań siedliskowych wsi Lisiak gdzie skręca na drogę lokalną w kierunku zachodnim.

WARTOŚĆ PRZYRODNICZA I ZNACZENIE

"Ostoja Warmińska" została zaproponowana jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku - bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000 (w tym 81 gatunków łęgowych i prawdopodobnie łęgowych). Jest wśród nich 46 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej, w tym 41 gatunków łęgowych i prawdopodobnie łęgowych.

Za najcenniejsze walory awifaunistyczne "Ostoi Warmińskiej" należy uznać:

- najliczniejszą w Polsce lokalną populację bociana białego występującego w liczbie ok. 1000 par, w najwyższym w kraju zagęszczeniu 71 par na 100 km²,
- liczną populację łęgową dwu innych rzadkich w kraju gatunków - orlika krzykliwego i żurawia,
- potwierdzone gniazdowanie dwu skrajnie nielicznych w kraju gatunków: gadożera i łabędzia krzykliwego,
- gniazdowanie innych nielicznych w kraju gatunków: bąka, bociana czarnego, gągoła, bielika, błotniaka łąkowego, puchacza, zielonki, dzięcioła białogrzbiatego i wąsatki,
- możliwe gniazdowanie skrajnie nielicznego w kraju orlika grubodziobego,

- możliwe gniazdowanie kolejnych bardzo rzadkich gatunków: podgorzałki, gęgawy, kani rudej, kani czarnej, rybołowa, kropiatki, puszczyka uralskiego, włochatki, kulika wielkiego, rybitwy białoskrzydłej, dzięcioła trójpalczastego i dzięcioła białoszyjego,
- gniazdowanie lokalnie rzadkich gatunków jak: zausznik, rycyk i dudek,
- dość liczną populację lęgową takich gatunków waloryzujących jak derkacz, przepiórka i gąsiorek.

ZAGROŻENIA

Jednym z najważniejszych zagrożeń dla występujących na terenie "Ostoi Warmińskiej" cennych gatunków ptaków oraz ich siedlisk, a także ogólnie dla różnorodności biologicznej na terenie ostoi jest zaniechanie systemu ekstensywnego rolnictwa, prowadzącego do porzucenia rolniczego użytkowania ziemi, oraz zarastania nie użytkowanych łąk, torfowisk i innych terenów otwartych i cennych przyrodniczo. Zagrożeniem jest także rozwój rolnictwa intensywnego, na niektórych obszarach, związanego z daleko idącą unifikacją krajobrazu rolniczego (wycinanie zadrzewień śródpolnych, zasypywanie niewielkich zbiorników wodnych i torfowisk) powodującą utratę wielu siedlisk, zwłaszcza podmokłych. Innym poważnym niebezpieczeństwem jest zmniejszanie się powierzchni terenów otwartych w wyniku zalesiania nieużytków porolnych przejętych przez Lasy Państwowe, a także śródleśnych enklaw, w wyniku czego na dawnych terenach otwartych powstają młode monokultury leśne. Innym szkodliwym dla siedlisk cennych gatunków ptaków czynnikiem jest osuszanie lasów i borów bagiennych oraz śródleśnych mokradel, a także prowadzenie zrębów zupełnych na obszarze najcenniejszych siedlisk leśnych: grądów, łągów i olsów.

■ Lasy ochronne.

Część kompleksów leśnych rosnących na obszarze gminy, została uznana jako lasy ochronne.

W Nadleśnictwie Górowo Łławeckie obowiązuje plan urządzenia gospodarstwa leśnego na okres od 1.01.1998 r. do ŁOI.2007 roku. Zgodnie z nim decyzją Ministra wyznaczono lasy wodochronne i glebochronne.

Lasy wodochronne utworzono w celu ochrony siedlisk wilgotnych i zachowania zdolności retencyjnych. Obejmują one część siedlisk bagiennych, wilgotnych i świeżych w pobliżu wód. Powierzchnia ich wynosi prawie 270 ha.

Lasy glebochronne utworzono w celu zabezpieczenia przed erozją terenów leśnych położonych na skarpach i zboczach o bardzo dużym spadku, w większości też przy ciekach wodnych. Powierzchnia ich wynosi około 200 ha.

■ Gleby chronione.

Obszarami podlegającymi prawnej ochronie z mocy ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych są gleby III klasy bonitacyjnej. Na terenie gminy zajmują one około 1/5 powierzchni wśród gruntów rolnych. Zmiana ich użytkowania w areale powyżej 0,5 ha wymaga zgody Ministra. Z mocy tej ustawy ochronie podlegają również gleby pochodzenia organicznego, mające dość znaczący udział wśród trwałych użytków zielonych. Zmiana ich użytkowania wymaga zgody Wojewody.

■ Zlewnie chronione.

Z mocy rozporządzenia nr 503 Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych z 5 XI 1991 roku w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi (Dz. U. nr 116/91), do jezior i ich dopływów na odcinkach 3 km od ujścia do jeziora zabrania się wprowadzania ścieków (z wyjątkami). Na obszarze gminy i miasta Górowo Łławeckie znajduje się kilka niewielkich jezior, przeważnie o niedużych zlewniach, które zostały zobrazowane na mapie Kierunki rozwoju przestrzennego gminy.

2.2. Strukturalne jednostki fizjograficzne wyróżnione na terenie gminy

Obszar gminy Górowo Łławeckie pomimo położenia w większości w obrębie jednego mezoregionu fizyczno - geograficznego charakteryzuje się przestrzennym zróżnicowaniem struktur fizjograficznych. Dało to podstawę do wydzielenia sześciu obszarów (jednostek strukturalnych) różniących się między sobą, a wewnątrz mających podobne cechy środowiska przyrodniczego. Głównymi kryteriami ich wydzielenia były walory przyrodniczo - krajobrazowe, wrażliwość na antropoesję, a także przydatność funkcjonalna. Ustala się zasady gospodarowania przestrzenią w wyróżnionych jednostkach fizjograficznych.

- Kompleksy leśne (KL) - obszary zwartych kompleksów leśnych i terenów fizjograficznie predysponowanych do zalesień tj.: tereny gleb mineralnych o niskiej bonitacji (głównie klasa V i VI), tereny rolne silnie skonfigurowane, tereny o predyspozycjach do spełniania korytarzy ekologicznych łączących poszczególne kompleksy leśne. Obszary w znacznej części objęte wzmocną ochroną krajobrazu.

Zasady użytkowania - obszary o wysokiej randze przyrodniczej, a także krajobrazowej. Predysponowane głównie do funkcji leśnej, przyrodniczej i turystycznej. Lokalnie inne funkcje jak rolnictwo, hodowla ryb, eksploatacja kopalin, rekreacja, rolnictwo.

- **Kompleks leśny strefy wzgórz morenowych (KŁSW)** - obszar zwartych kompleksów leśnych i terenów fizjograficznie predysponowanych do zalesień położonych na terenach o dynamicznej rzeźbie (lokalnie deniwelacje terenu sięgają 50 m). Zasady użytkowania - obszar o wysokiej randze przyrodniczej i bardzo wysokiej krajobrazowej. Predysponowane głównie do funkcji leśnej, przyrodniczej i rekreacyjnej - turystycznej. Warunki naturalne sprzyjają sportom i rekreacji zimowej.
- **Wysoczyzna morenowa (WM)** - tereny rolnicze, charakteryzujące się występowaniem w przewadze urodzajnych gleb. Niska lesistość. W podłożu dominuje glina zwalowa. Położone poza zlewnią pojezierną. Wody podziemne generalnie o pełnej izolacji od powierzchni terenu. Położone poza obszarami prawnej ochrony przyrody. Zasady użytkowania - obszary o dużej odporności na działalność ludzką. Warunki przyrodnicze predestynują te obszary gminy do utrzymania funkcji rolnej jako podstawowej funkcji gospodarczej. Formy gospodarowania mogą być stosunkowo intensywne. Nie są ograniczane formami prawnej ochrony przyrody. Możliwy rozwój osadnictwa i lokalnego przemysłu, w tym przemysłu wodochłonnego w oparciu o rzekę Elmę.
- **Wysoczyzna morenowa wododziałowa (WW)** - tereny rolnicze, o cechach zbliżonych do „WM”. Są to obszary położone w rejonach wododziałowe - źródłiskowych, oddziałujących na prawidłowość stosunków wodnych w niższych partiach zlewni. Rzeki o niedużych przepływach - brak znaczących odbiorników ścieków. Zasady użytkowania - obszar o warunkach przyrodniczych, które predestynują go do utrzymania funkcji rolnej jako podstawowej funkcji gospodarczej. Zagospodarowanie terenu powinno mieć na uwadze nie przyspieszanie odpływu wód, a raczej jego opóźnianie. Powinno się wspierać małą retencję oraz zwiększanie lesistości i zadrzewień. Funkcja uzupełniająca to gospodarka leśna. Lokalnie inne funkcje jak: rekreacja, eksploatacja kopalin, hodowla ryb, ekologiczna. Rozwój jednostek osadniczych umiarkowany w powiązaniu z chłonnością rzek - odbiorników ścieków. Na obszarach WWC dodatkowe ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z rozporz. Wojewody.
- **Obszary mozaikowate (M)** — obszary o dużej mozaikowatości struktur przyrodniczych oraz rejony dolin większych rzek. Gleby na ogół o dość wysokiej przydatności rolniczej (głównie kompleksy pszenne na wysoczyźnie i mady w dolinach). Wartość rolniczą obniża skonfigurowanie terenów wysoczyznowych. Objęte wzmożoną ochroną krajobrazu w oparciu o rozporządzenie nr 53/98 Wojewody Olsztyńskiego. Zasady użytkowania - obszar o dość wysokiej randze przyrodniczej i krajobrazowej. Posiadają predyspozycje głównie do utrzymania funkcji rolnej, raczej o charakterze ekstensywnym. Niewskazana zwarta zabudowa. Wskazane utrwalanie mozaikowatości krajobrazu i zwiększanie lesistości. Ograniczenia w zagospodarowaniu wynikające z rozporządzenia Wojewody.

3. ZASOBY ŚRODOWISKA KULTUROWEGO ORAZ ZASADY OCHRONY

3.1. Kierunki ochrony środowiska kulturowego

Gmina Górowo Iławeckie położona jest na terenie obszaru kulturowego - Barcji. Występuje tutaj znaczna ilość obiektów zabytkowych położonych w miejscowościach, zabytkowe układy ruralistyczne, oraz inne cenne świadectwa dawnych kultur. Wszystkie obiekty zabytkowe powinny być zachowane i przystosowane do nowych czasów.

Kierunkiem wszelkich działań w zakresie obiektów zabytkowych na terenie gminy Górowo Iławeckie powinna być ich ochrona. Działania realizujące ochronę to:

- zamieszczanie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o warunkach zabudowy odpowiednich zaleceń dotyczących zasad ochrony zabytków,
- niezbędna ścisła współpraca władz, właścicieli oraz użytkowników obiektów zabytkowych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- zahamowanie oraz niedopuszczenie do procesów zniszczeń obiektów zabytkowych polegających na rozbiórce budynków, robotach ziemnych, wysypywaniu śmieci i tworzeniu składowisk na zabytkowych terenach zielonych, wycince starodrzewia,
- popularyzacja rodzimych tradycji, zabytków i kultury,
- adaptacja obiektów zabytkowych z zachowaniem walorów i wartości historycznych z równoczesnym realizowaniem celów edukacyjnych, poznawczych, turystycznych i naukowych,
- korzystanie z funduszy i programów unijnych.

W procesie kreowania nowych wartości kulturowych, koniecznym działaniem jest stworzenie obrazu współczesnej wsi na Warmii i Mazurach. Postuluje się nawiązywanie do tradycji w nowej architekturze budynków, to jest:

- wysokość budynków do 2 kondygnacji, z użytkowym poddaszem,

- dachy dwuspadowe, o nachyleniu połaci 35-45°, pokryte dachówką ceramiczną lub materiałem dachówkopodobnym w odcieniu czerwieni,
- tradycyjne ozdoby budynków, podcienia szczytowe, narożne, wypustowe, zdobienie okien drzwi, okiennic oraz ganki,
- kalenice budynków mieszkalnych równoległe do ulic,
- należy zachować zabytkowe układy ruralistyczne
- nowa zabudowa powinna nawiązywać do historycznych układów nie niszcząc zabytkowych założeń wiejskich.

UWAGA:

W związku z opracowaniem zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy w skali 1:25 000, uniemożliwiającej czytelne wyznaczenie granic stref ochrony konserwatorskiej przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy w sprawach szczegółowych, dotyczących ochrony środowiska kulturowego korzystać z „STUDIUM WARTOŚCI KULTUROWYCH I PRZYRODNICZYCH” opracowanego przez firmę „KOMAPOL” z Warszawy, zatwierdzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3.2. Wytyczne konserwatorskie

Wytyczne konserwatorskie dla wsi postulowanych do objęcia ochroną historycznego układu wsi

Należy zachować historyczne układy ruralistyczne we wsiach: Augamy, Kandyty – wielodrożnice, Bukowiec – rzędówka, Dekstyty – przysiółek placowy, Dwórzno, Głądy, Janikowo, Kumkiewny, Nowa Wieś Iławecka, Pieszkowo, Sagnity, Wiewiórki, Zielenica – owalnice, Kiwajny, Toprzyny, Wormie, Zięby, Żywkowo – ulicówki oraz Dulsin, Dzikowo, Galiny, Gałajny, Grądzik, Nerwiki, Nowa Karczma, Piaseczno, Powiersze, Półwiosek, Sigajny, Stega Mała, Wągniki, Weskajny, Worany – zespoły dworsko – folwarczne. W miejscowościach tych występuje znaczna liczba cennych obiektów budownictwa wiejskiego, zabytkowych układów zabudowy wsi oraz charakterystycznego otoczenia krajobrazowego.

We wskazanych wsiach należy wyznaczyć strefy ochrony historycznego układu wsi w obrębie, których powinien obowiązywać priorytet wymagań konserwatorskich nad prowadzoną działalnością inwestycyjną. Strefa ta obejmuje obszar podlegający rygorom w zakresie utrzymania zasadniczych elementów rozplanowania istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy. Wymóg uzgodnień wszelkich projektów realizacyjnych z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Olsztynie.

Na terenie objętym strefą obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

1. Ochrona historycznej kompozycji wsi.
2. Ochrona historycznego układu ulic/traktów i placów
3. Ochrona historycznych podziałów parcelacyjnych.
4. Zachowanie osi kompozycyjnych i powiązań widokowych.
5. Ochrona zabytkowych cmentarzy.
6. Ochrona historycznej skali oraz sposobu zabudowy działek.
7. Wszelkie inwestycje budowlane oraz działania mogące wpłynąć na wygląd zespołu zabudowy miejscowości, wygląd obiektów historycznych, mogące naruszyć ich ekspozycje (w tym montaż wszelkiego rodzaju urządzeń technicznych, tablic, reklam) wymagają uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
8. Dostosowanie współczesnych funkcji do wartości zabytkowych zespołów i obiektów oraz eliminacja funkcji uciążliwych.
9. Nawiązanie w nowej zabudowie do zasad historycznej kompozycji, zastosowanie tradycyjnych materiałów. Obowiązuje również zasada ochrony ekspozycji historycznej zabudowy i poszczególnych budynków historycznych. Formy współczesne powinny harmonizować z istniejącym układem przestrzennym i nawiązywać do lokalnej tradycji architektonicznej w zakresie: gabarytów (do 2 kondygnacji w tym poddasze użytkowe), bryły, skali, użytych materiałów, podziałów architektonicznych elewacji, kształtu dachu (dwuspadowe o spadkach od 35 do 45 stopni, kryte dachówką ceramiczną lub materiałem dachówkopodobnym w odcieniu czerwieni). Projektowaną zabudowę uzupełniającą należy lokalizować na terenie dawnych siedlisk.

W celu ochrony wartości krajobrazowych miejscowości dla wsi: Bukowiec, Dzikowo i Stega Mała należy wyznaczyć strefy ochrony ekspozycji.

Na terenie objętym strefą obowiązują następujące zasady zagospodarowania:

1. Zachowanie krajobrazu naturalnego związanego z historycznym założeniem.

2. **Dopuszcza się lokalizowanie nowej zabudowy w miejscach nieszkodliwych widokowo.**
3. **Nowa zabudowa musi być wkomponowana w istniejący krajobraz i nawiązywać do cech architektury regionalnej**

Wytyczne konserwatorskie dla indywidualnych budynków objętych ochroną konserwatorską

1. **Zachowanie istniejącego detalu architektonicznego.**
2. **Utrzymanie kolorystyki elewacji typowej dla regionu.**
3. **Zachowanie tradycyjnych materiałów.**
4. **Zachowanie formy, kształtu, kąta nachylenia oraz pokrycia połaci dachów.**
5. **Zachowanie pierwotnej ilości i kształtu ościeży otworów drzwiowych zewnętrznych i otworów okiennych.**
6. **Zachowanie pierwotnej stolarki okiennej i drzwiowej lub jej odtworzenie.**
7. **Zakazuje się wyburzania, nadbudowy, przebudowy, rozbudowy obiektów historycznych (zmian formy dachów i rodzaju pokrycia dachowego, zmian w obrębie elewacji nie wynikających z ustaleń zdobytych na podstawie odrębnych wytycznych konserwatorskich.**
8. **W odniesieniu do obiektów wpisanych do rejestru zabytków oraz ich otoczenia (np. w postaci zieleni) mają zastosowanie przepisy ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie inwestycje budowlane oraz działania mogące wpłynąć na ich wygląd (w tym montaż wszelkich urządzeń technicznych, tablic i reklam) wymagają uzyskania pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.**

Wytyczne konserwatorskie ochrony archeologicznej

1. **Strefa bezwzględnej ochrony reliktów archeologicznych obejmuje obszary, na których występują stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru zabytków archeologicznych. Obowiązuje tu całkowity zakaz jakiegokolwiek ingerencji w strukturę ich nawarstwień zaś opieka powinna sprowadzać się do prac pielęgnacyjnych po uzyskaniu pozwolenia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Także stanowiska o własnej formie krajobrazowej (np. grodziska, kurhany, wały, groble) widoczne w terenie wymagają bezwzględnego zachowania.**
2. **Stanowiska, których zainwestowanie wymaga prowadzenia ratowniczych badań archeologicznych poprzedzających inwestycję są to obiekty płaskie duże (osady, cmentarzyska, obozowiska) zewidencjonowane na obszarach AZP.**
3. **Stanowiska, których zainwestowanie wymaga realizacji inwestycji pod nadzorem archeologicznym to obiekty płaskie małe tzw. ślady osadnictwa, zewidencjonowane na obszarach AZP.**
4. **W bezpośrednim sąsiedztwie stanowisk archeologicznych w przypadku inwestowania należy prowadzić obserwację archeologiczną.**
5. **Strefa ochrony archeologicznej obejmuje także obszar nie rozpoznany pod względem archeologicznym, są to trzy obszary AZP. Działalność inwestycyjna powinna być poprzedzona badaniami archeologicznymi.**
6. **Na wszelkiego rodzaju badania archeologiczne należy uzyskać pozwolenie Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.**

Wytyczne konserwatorskie ochrony terenów zieleni oraz krajobrazu kulturowego

1. **Obowiązuje pełna ochrona zabytkowej zieleni w postaci alei przydrożnych zieleni zorganizowanej w parkach oraz na cmentarzach i terenach przykościelnych.**
2. **Zakazuje się wycinki drzew alei przydrożnych zieleni zorganizowanej w parkach oraz na cmentarzach i terenach przykościelnych bez uzgodnienia z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w Olsztynie.**
3. **Zakazuje się realizacji inwestycji budowlanych i działań mogących wpłynąć na zmianę wyglądu zastanego krajobrazu kulturowego.**
4. **Wszelkie zmiany powinny uwzględniać analizę skutków dla krajobrazu i panoramy miejscowości.**

3.3. Wykaz obiektów zabytkowych podlegających ochronie

2.3.1. Zabytki nieruchome wpisane Rejestru zabytków nieruchomych WKZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Bukowiec	Kościół Św. Jana Chrzciciela wraz z cmentarzem przykościelnym	A-772/O	08.02.1969
2.	Galiny	Zespół dworsko - parkowy	A-23108/O	2.01.2004
3.	Janikowo	Kaplica filialna MB Różańcowej	A-2406/O	15.07.1996
4.	Kandyty	Kościół Narodzenia NMP z cmentarzem przykościelnym	A-771/O	08.02.1969
5.	Nerwiki	Pałac z najbliższym otoczeniem 50 - 100m	A-778/O	06.02.1968

6.	Pieszkowo	Kościół Św. Marii Magdaleny wraz z cmentarzem przykościelnym	A-779/O	06.02.1968
7.	Wiewiórki	Kościół wraz z cmentarzem przykościelnym (kościół nie istnieje)	A-1140/O	28.04.1968
8.	Woryny	Park przypałacowy	A-220/O	5.08.2005

3.3.2. Stanowiska archeologiczne wpisane do Rejestru zabytków archeologicznych WKZ

Lp.	Miejscowość	Obiekt	Nr rejestru	Data wpisu
1.	Piasieczno	grodzisko stożkowe starożytne	C-200	29.12.1995
2.	Wiewiórki	grodzisko półwyspowe	C-083	29.12.1969
3.	Wokiele	grodzisko nasypowe	C-119	03.11.1973
4.	Woryny	grodzisko wczesnośredniowieczne „Góra Zamkowa”	C-107	04.12.1972

3.3.3. Obiekty nieruchome znajdujące się w ewidencji zabytków WKZ postulowane do objęcia ochroną

L.p.	Miejscowość (l. obiektów)	Obiekty	Czas powstania
1.	Dęby (10)	DOMY NR:	
		4	początek XX wieku
		7	XIX wiek
		9	XIX w.
		10	XIX / XX w.
		13	XIX / XX w.
		22	XIX w.
		23	XIX w.
		stodoła przy domu nr 23	XIX / XX w.
		stodoła przy domu nr 8	pocz. XX w.
	dom mieszkalno-gospodarczy (bez numeru)	XIX w.	
2.	Dwórzno (38)	DOMY NR:	
		17	XIX / XX w.
		budynek gospodarczy/obora przy domu nr 17	pocz. XX w.
		19	XIX w.
		budynek gospodarczy przy domu nr 19	XIX / XX w.
		22	XIX w.
		23	XIX w.
		24	XIX w.
		obora przy domu nr 24	XIX w.
		25	XIX / XX w.
		25 a i sklep	pocz. XX w.
		26	XIX w.
		27	XIX w.
		28	XIX / XX w.
		stodoła/obora przy domu nr 28	pocz. XX w.
		stodoła przy domu nr 28	pocz. XX w.
		29	pocz. XX w. (1907 rok)
		30	XIX / XX w.
		31	XIX w.
		32	XIX / XX w.
		obora przy domu nr 32	pocz. XX w.
40	XIX w.		
obora przy domu nr 40	pocz. XX w.		
stodoła przy domu nr 40	pocz. XX w.		
49	XIX w.		
stodoła/obora przy domu nr 49	pocz. XX w.		
51	XIX w.		
stodoła przy domu nr 51	pocz. XX w.		
53	pocz. XX w.		
budynek gospodarczy przy domu nr 53	lata 20 – 30 – te XX w.		
54	XIX w.		
58	XIX w.		
budynek gospodarczy przy domu nr 58	pocz. XX w.		
59	XIX w.		
obora i stodoła przy domu nr 59	XIX w.		
60	XIX / XX w.		

		17	XIX w.
		18	pocz. XX w.
		20	XIX w.
		budynek gospodarczy przy domu nr 20	XIX / XX w.
		23	XIX w.
		stodoła przy domu nr 23	pocz. XX w. (?)
		24	pocz. XX w.
		26	XIX w.
		27 (sklep)	XIX w.
		28	XIX w.
		29	XIX w.
		30	XIX w.
		31	XIX w.
		32	XIX w.
		obora przy domu nr 32	XIX w.
		33	XIX w.
		stodoła przy domu nr 33	I połowa XX w.
		34 (dom mieszkalno/gospodarczy)	XIX w.
		36	XIX w.
		37	XIX w.
		40	XIX w.
		stodoła/obora przy domu nr 40	
		41	XIX w.
		obora przy domu nr 41	XIX w.
		42	XIX w.
		43	XIX w.
		44	XIX w.
		stodoła i obora przy domu nr 44	XIX / XX w.
		45	pocz. XX w.
		obora przy domu nr 45	XIX / XX w.
		46	XIX w.
		stodoła/obora przy domu nr 46	XIX / XX w.
		stodoła przy domu nr 46	pocz. XX w.
		47 (bezstyłowy)	koniec XIX w. (?), przebud. w XX w.
		stodoła przy domu nr 47	pocz. XX w.
		chlew przy domu nr 47	pocz. XX w.
		48	1886 – 88 XIX w., przebud. XX w.
		49	XIX / XX w.
		50	XIX w.
		obora przy domu nr 50	XIX w.
		51	XIX w.
		52	XIX w.
		53	
		dom bez numeru	XIX w.
		dom mieszkalno/gospodarczy bez numeru	XIX w.
		dom bez numeru	XIX w.
		dom bez numeru	lata 30 – te XX w. (przebud. okien)
		budynek gospodarczy przy domu bez numeru	pocz. XX w.
		stodoła przy domu mieszkalno gospodarczym bez numeru	pocz. XX w.
		remiza	XIX w.
		kuźnia (?) obecnie bud. gospodarczy przy domu nr 35	XIX w.
		Kościół p.w. Św. Marii Magdaleny	koniec XVI
		kaplice	XVIII w.
		wieża	XIX / XX w.
		plebania	XIX w.
		budynek gospodarczy przy plebani	XIX w.
		szkoła podstawowa	lata 30 – te XX w.
		poczta	XIX w.
7.	Sigajny (1)	dom nr 1 i sklep	pocz. XX w.
8.	Wiewiórki (48)	1	XIX w.
		2	XIX w.
		3	XIX w.
		4	XIX w.
		stodoła przy domu nr 4	pocz. XX w.
		obora przy domu nr 4	pocz. XX w.
		4 a	XIX w.
		obora przy domu nr 4 a	XIX / XX w.

6		XIX w.
7	obora przy domu nr 7	XIX w. XIX / XX w.
8	obora przy domu nr 8 stodoła przy domu nr 8 piwnica przy domu nr 8	XIX w. XIX w. pocz. XX w. lata 30 – te XX w.
9		XIX w.
10	chlewik przy domu nr 10	XIX w. XIX / XX w.
11		XIX w.
12		XIX / XX w.
13	obora przy domu nr 13 obora przy domu nr 13	XIX w. XIX w. XIX w.
14		XIX w.
15	budynek gospodarczy przy domu nr 15	pocz. XX w. XIX w.
16	obora przy domu nr 16 stodoła przy domu nr 16 budynek gospodarczy przy domu nr 16	XIX w. XIX / XX w. pocz. XX w. XIX / XX w.
18	budynek gospodarczy	XIX w. XIX w.
20	stodoła przy domu nr 20 obora przy domu nr 20	XIX / XX w. XIX / XX w. XIX / XX w.
23	stodoła/obora przy domu nr 23	XIX w. pocz. XX w.
24		pocz. XX w.
25		XIX w.
26		XIX w.
28		XIX / XX w.
32 (szkoła)		XIX w.
33	stodoła/obora przy domu nr 33	XIX w. pocz. XX w.
34		XIX w.
35		1914 – 1924 r.
36	remiza (obecnie budynek gospodarczy)	XIX w. lata 20 – te XX w.
OGÓŁEM: 218 OBIEKTÓW		

3.3.4. Wykaz stanowisk archeologicznych na obszarach AZP (Archeologiczne Zdjęcie Polski)

L.p.	Nr obszaru AZP	Nr stanowiska na obszarze AZP	Funkcja obiektu	Chronologia	Miejscowość
1.	11 – 63	2	osada	XVI – XVIII w.	Warszkajty
2.	12 – 62	1	grodzisko	wczesne średniowiecze	Wokiele
		2	grodzisko (?)	-	Nowa Wieś Iławecka
		3	cmentarzysko kurhanowe	epoka brązu – wczesna epoka żelaza	Nowa Wieś Iławecka
		4	śląd osadnictwa	XVI – XVIII w.	Nowa Wieś Iławecka
		5	śląd osadnictwa	pradzieje XVII – XVIII w.	Kumkiejmy
		6	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	Kumkiejmy
		7	śląd osadnictwa	pradzieje XVI – XVII w.	Woryny
		8	śląd osadnictwa	XVI – XVIII w.	Toprzyny
		9	osada (?)	wczesne średniowiecze	Toprzyny
		10	osada (?)	wczesna epoka żelaza	Gałajny
		11	śląd osadnictwa	XVII - XVIII	Wokiele

		12	śląd osadnictwa	pradzieje	Wokiele
		13	śląd osadnictwa	XVII – XVIII pradzieje	Gałąjny
		14	śląd osadnictwa	XVI - XVIII pradzieje	Woryny
3.	12 – 63	4	osada	XVII - XVIII XI – XIII (?)	Nowa Wieś
4.	13 – 60	1	cmentarz ciałopalny	epoka żelaza	Wągniki
		2	osiedle obronne	epoka żelaza	Wągniki
		3	brak danych	epoka żelaza	Wągniki
		4	cmentarz ciałopalny	okres wypraw rzymskich	Zięby
		5	kurhan	epoka żelaza	Stęga Wielka
		6	śląd osadnictwa	pradzieje	Grotowo
		7	śląd osadnictwa	okres późnego średniowiecza	Grotowo
		8	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Bukowiec
		9	śląd osadnictwa	pradzieje	Bukowiec
5..	13 – 61	2	śląd osadnictwa	okres późnego średniowiecza	Wągniki
		3	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Sołtysowizna
		4	osada	okres wczesnego / późnego średniowiecza	Piasty Wielkie
		5	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Piasty Wielkie
		6	śląd osadnictwa	okres późnego średniowiecza	Sołtysowizna
		7	śląd osadnictwa (rozproszony)	okres nowożytny	Sołtysowizna
		6.	13 – 62	1	grodzisko
		2	grodzisko	wczesne średniowiecze	Woryny
		3	śląd osadnictwa	pradzieje	Wiewiórki
		4	śląd osadnictwa	pradzieje	Wiewiórki
		5	śląd osadnictwa	XVI – XVIII w.	Wiewiórki
		6	śląd osadnictwa	XVI – XVIII w.	Wiewiórki
		7	śląd osadnictwa	pradzieje	Migi
		8	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	Migi
		9	śląd osadnictwa	XVI – XVIII w.	Woryny
		10	śląd osadnictwa	XVI – XVII w.	Woryny
		11	osada	2 połowa XV w. – XVII w.	Woryny
		12	śląd osadnictwa	XVII – XVIII w.	Piasty Wielkie
		13	śląd osadnictwa	epoka kamienia	Wiewiórki
		14	śląd osadnictwa osada osada	wczesna epoka żelaza (?) XI – XII w. XV – XVII w.	Deksyty
		15	śląd osadnictwa	XII – XIII w.	Nowa Karczma
		16	śląd osadnictwa	XVII w.	Nowa Karczma
		17	śląd osadnictwa	pradzieje	Nowa Karczma
		18	śląd osadnictwa	XVI – XVIII w.	Wiewiórki
		19	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	nieokreślone wczesna epoka żelaza XVI – XVIII w.	Wiewiórki
		20	śląd osadnictwa	epoka kamienia	Nowa Karczma
		21	osada	XV – XVII w.	Nowa Karczma
		22	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	Piasek
			osada (?)	wczesna epoka żelaza	Nowa Karczma

			osada śląd osadnictwa	XI – XII w. XVI – XVII w.	Bądze
		23	śląd osadnictwa	XVI – XVII w.	Bądze
		24	śląd osadnictwa	XVI – XVII w.	Piasek
		25	cmentarzysko kurhanowe	epoka brązu – wczesna epoka żelaza	Piasty Wielkie
7.	14 – 60	1	śląd osadnictwa	neolit	Katławki
		2	śląd osadnictwa	nieznana	Katławki
		3	osada	okres wpływów rzymskich	Katławki
		4	osada (?) śląd osadnictwa	okr. wpływ. rzym. XVI-XVIII w.	Świadki Górowskie
		5	śląd osadnictwa osada (?) osada	neolit (?) wczesna epoka żelaza XI – XII w.	Stabunity
		6	śląd osadnictwa	?	Głądy
		7	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza	Głądy
		8	cmentarzysko (?)	okres wpływów rzymskich	Głądy
		9	osada	XVIII – XIX w.	Głądy
8.	14 – 61	1	cmentarzysko płaskie	epoka brązu	Żołędnik (Ejdale)
		2	osada	okres wpływów rzymskich	Żołędnik
		3	osada osada osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze okres starożytny	Żołędnik
		5	kurhan ze skrzynią kamienną	wczesna epoka żelaza	Zielenica
		6	kurhan	wczesna epoka żelaza	Zielenica
		7	zespół trzech kurhanów	wczesna epoka żelaza	Zielenica
		8	osada osada	późne średniowiecze okres nowożytny	Zielenica
		9	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny	Zielenica
		10	osada	okres nowożytny	Zielenica
		11	śląd osadnictwa osada śląd osadnictwa	późne średniowiecze – pradzieje okres nowożytny okres starożytny	Zielenica
		12	osada	okres nowożytny	Zielenica
		13	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	epoka kamienia późne średniowiecze okres nowożytny	Janikowo
		14	osada	okres nowożytny	Zielenica
		15	śląd osadnictwa osada	późne średniowiecze okres nowożytny	Gruszyny
		16	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	późne średniowiecze okres nowożytny	Żołędnik
		17	osada osada	późne średniowiecze okres nowożytny	Janikowo
		18	śląd osadnictwa osada osada	wczesne średniowiecze późne średniowiecze okres nowożytny	Głądy
		19	osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze okres nowożytny	Żołędnik
		20	osada śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze późne średniowiecze okres nowożytny	Dwórzno
		21	śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza późne średniowiecze	Dwórzno
		22	śląd osadnictwa śląd osadnictwa śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza późne średniowiecze okres nowożytny	Zielenica

		23	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	Dwórzno
		24	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Dwórzno
		25	kurhan	epoka kamienia	Gruszyny
		26	grodzisko	brak (kultura pradziejowa)	Zielenica
9.	15 – 60	24	osada śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza (?) XVI – XVIII w.	Głądy
10.	15 – 61	4	kurhan	wczesna epoka żelaza	Pieszkowo
		12	śląd osadnictwa	neolit	Pieszkowo
		13	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Pudlikajmy
		14	osada	okres nowożytny	Pudlikajmy
		14	śląd osadnictwa	VII – VIII w.	Pudlikajmy
		14	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	Pudlikajmy
		15	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Pudlikajmy
		16	osada	XIV – XV w.	Pieszkowo
		17	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Nerwiki
		18	osada (?) osada	wczesne średniowiecze	Nerwiki
		18	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Nerwiki
19	śląd osadnictwa	okres starożytny			
19	śląd osadnictwa	epoka brązu (?), wczesna epoka żelaza (?)	Pudlikajmy		
20	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	Pudlikajmy		
25	osada	późne średniowiecze	Pudlikajmy		
25	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Pudlikajmy		
26	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Pudlikajmy		
11.	15 - 62	14	śląd osadnictwa	XV – XVII w.	Żuławy
		15	śląd osadnictwa	wczesne średniowiecze	Żuławy
		15	śląd osadnictwa	późne średniowiecze	Żuławy
		16	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Żuławy
		17	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Żuławy
		18	śląd osadnictwa	XVI – XVII w.	Żuławy
19	śląd osadnictwa	wczesna epoka żelaza	Żuławy		
19	śląd osadnictwa	okres nowożytny	Żuławy		

3.3.5. Założenia cmentarne znajdujące się na terenie gminy Górowo Iławeckie (opracowano na podstawie Studium wartości kulturowych i przyrodniczych Gmina Górowo Iławeckie)

L.P.	Miejscowość	Rodzaj cmentarza	Data założenia	Pow. ha	Położenie	Stan zachowania
1.	Augamy	cmentarz			położony na wschód od wsi za lasem	
2.	Bukowiec	cmentarz rzymsko-katolicki	2 pół. XIX w.	0,29	przy kościele, w centrum wsi, w sąsiedztwie szosy asfaltowej i zabudowań gospodarczych	część nagrobków przeniesiona poza teren cmentarza, pozostałe nagrobki zagrożone zniszczeniem
3.	Bukowiec	dawny cmentarz ewangelicki	2 pół. XIX w.	0,26	za wsią, na wzgórzu, w sąsiedztwie pastwisk i pól uprawnych	cmentarz zaniedbany i zapuszczony
4.	Dęby	dawny cmentarz ewangelicki	2 pół. XIX w.	0,24	położony na terenie równin - ok. 5km od wsi	nagrobki zdewastowane
5.	Dęby	dawny cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	0,46	położony na wzniesieniu, ok. 1,5 km od wsi, sąsiaduje z szosą i z polami uprawnymi	nagrobki zaniedbane, starodrzew zachowany
6.	Dobrzyńka	dawny cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	0,29	położony na wzgórzu za wsią, w sąsiedztwie pól uprawnych i drogi wiejskiej	stan zaniedbany
7.	Dobrzyńka	dawny cmentarz ewangelicki	2pół. XIX w.	0,31	położony w centrum wsi, graniczy z zabudowaniami gospodarczymi	nagrobki zdewastowane, bujna dziko rosnąca roślinność
8.	Dwórzno	dawny cmentarz ewangelicki	2 pół. XIX w.	0,23	położony na wzgórzu, około 800 m od wsi, w sąsiedztwie pól uprawnych i pastwisk	groby całkowicie zarosnięte dziką roślinnością

9.	Dzikowo Iławeckie	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XVIII w.	0,2	położony w obrębie dawnego założenia pałacowo-parkowo-fołwarcznego, w centrum wsi, na zachód od szosy	teren mocno zdewastowany, na istnienie cmentarza wskazują jedynie obsadzenia kwater, liczne doły po wykopanych mogiłach
10.	Głądy	dawny cmentarz ewangelicki	2 pól. XIX w.	0,48	położony około 300m. za wsią, na wzgórzu, przy żwirowni, w otoczeniu pól i pastwisk	nagrobki zdewastowane, teren zarośnięty dziką roślinnością
11.	Janikowo	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,16	położony w centrum wsi, przy kościele	nagrobki zdewastowane, drzewostan zdrowy
12.	Janikowo	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,15	położony na wzniesieniu, około 800 m za wsią, w sąsiedztwie pól uprawnych i pastwisk	nagrobki zdewastowane, starodrzew zdrowy
13.	Kandyty	dawny cmentarz ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki	2 pól. XIX w.	0,36	położony w centrum wsi, w sąsiedztwie drogi asfaltowej i zabudowań gospodarczych	stan bardzo zły
13 A	Kandyty	dawny cmentarz ewangelicki	k. XIX w.	0,3	położony na skraju wsi, na terenie równinnym, w sąsiedztwie szosy asfaltowej oraz pastwisk	stan bardzo dobry, drzewostan zadbane, uporządkowany
14.	Kandyty	dawny cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	0,45	położony na wzniesieniu, na krańcu wsi, przy drodze, sąsiaduje z cmentarzem katolickim	zły
15.	Kandyty	cmentarz rzymsko-katolicki	1957	0,34	stanowi przedłużenie dawnego cmentarza ewangelickiego, oddzielony siatką ogrodzeniową, położony na skraju wsi, na wzniesieniu przy drodze brukowanej, w sąsiedztwie pól uprawnych	stan bardzo dobry, drzewostan zadbane, uporządkowany
16.	Kiwajny	cmentarz			położony na południe od wsi.	
17.	Krasnołąka	dawny cmentarz ewangelicki	2 pól. XIX w.	0,46	położony na wzniesieniu, około 0,5 km od wsi, otoczony polami uprawnymi	bardzo zaniedbany
18.	Kumkiewmy	dawny cmentarz ewangelicki	2 pól. XIX w.	0,2	położony na wzgórzu, około 1 km od wsi, od strony południowo-zachodniej granicę cmentarza stanowi rzeka	bardzo zaniedbany
19.	Kumkiewmy	cmentarz			Położony przy miejscowości Kumkiewmy Małe	
20.	Nerwiki	dawny cmentarz ewangelicki	2 pól. XIX w.	0,02	położony na wzgórzu w kierunku południowym od założenia pałacowo-parkowego, otoczony młodym lasem	teren zdewastowany porośnięty samosiejkami drzew, drzewa wytyczające granice cmentarza wycięte
21.	Nowa wieś Iławecka	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,08	położony na wschodnim krańcu wsi, na wyniesieniu terenu pomiędzy wąwozem od zachodu a rzeką Elmą od wschodu	stan zły, nagrobki zdewastowane, drzewostan nieuporządkowany
22.	Paprocina	dawny cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	0,12	położony na wzniesieniu, przy drodze w kierunku Worławek, ok. 1 km od wsi	stan nagrobków bardzo zły, część grobów rozkopane jeszcze w latach 80-tych przez szabrowników
23.	Pareżki	dawny cmentarz ewangelicki	pocz. XX w.	0,38	położony na wzgórzu za wsią, około 1 00 m od drogi asfaltowej	stan bardzo zły
24.	Piasty Wielkie	dawny cmentarz ewangelicki	pocz. XIX w.	0,2	położony przy szosie Górowo Iławeckie-Bartoszyce, w centrum wsi, przed laty graniczył z kościołem, rozebrany w 1948 r.	stan zły, teren zdewastowany
25.	Pieszkowo	dawny cmentarz ewangelicki	2 pól. XIX w.	0,65	położony na wzgórzu, około 1 km od wsi, w sąsiedztwie pól uprawnych i łąk, brak drogi dojazdowej	nagrobki zdewastowane
26.	Pieszkowo	dawny cmentarz ewangelicki, ob. rzymsko-	1593	0,32	położony przy kościele, w centrum wsi, graniczy z szosą oraz plebanią i budynkami gospodarczymi	cmentarz zadbane, drzewostan zdrowy
27.	Pieszkowo	cmentarz rzymsko-katolicki, parafialny	27.11. 1951	0,4	położony na wzniesieniu, w odległości około 1 km od wsi	cmentarz zadbane, drzewostan zdrowy

28.	Pótwiosek		pól. XIX w.	0,12	położony na niewielkim wzniesieniu przy szosie Górowo-Kandyty, otoczony polami, granice obsadzone lipami	cmentarz zdewastowany, zamieniony na pastwisko
29.	Reszkowo		pól. XIX w.	0,12	położony na niewielkim wzniesieniu przy szosie Górowo - Kandyty, otoczony polami, granice obsadzone lipami	cmentarz zdewastowany, zamieniony na pastwisko
30.	Rymławki	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,08	usytuowany przy polnej drodze, otoczony polami, posadowiony na szczycie wzgórza, teren wytyczają obsadzenia dębu	teren zdewastowany na skutek pobierania piasku
31.	Saruny	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,16	położony w polu przy szosie Górowo-Pięńżno, otoczony polami	stan bardzo zły, ogólna dewastacja
32.	Sołtysowizna	cmentarz ewangelicki	b.d.	b.d.	położony na północ od szosy z Górowa II. do Pięńżna	teren zaorany, domniemana granica wsch. wytyczona samosiejką brzozy
33.	Stega Mała	cmentarz			położony na terenie parku	
34.	Toprzyny	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,64	położony na wzniesieniu, około 1km od wsi	stan bardzo zły
35.	Wągniki	cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,04	położony na wzniesieniu, przy bocznej drodze, na wschód od wsi, otoczony polami	teren zdewastowany cmentarz zdewastowany, bujna dziko rosnąca roślinność
36.	Wągniki	cmentarz			położony na południe od wsi na skraju lasu w odległości 0,7km	
37.	Wiewiórki	dawny cmentarz ewangelicki	pocz. XXw.	0,41	położony na wzgórzu, w centrum wsi	
38.	Wiewiórki	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,45	położony na wzgórzu, około 300m za wsią	cmentarz zaniedbany
39.	Wormie	cmentarz			położony na zachód od wsi pod lasem	
39.	Zielenica	dawny cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	1,5	położony na wzgórzu, około 1 km od wsi, w sąsiedztwie drogi polnej i pastwisk	nagrobki zdewastowane, drzewostan rozrósł się w sposób niekontrolowany
40.	Zięby	cmentarz ewangelicki	pól. XIX w.	0,142	położony na niewielkim wzniesieniu terenu, przy szosie Górowo II. – Pięńżno	teren zdewastowany, zachowane obudowy grobów oraz szczytkowo metalowe słupki po drewnianym ogrodzeniu
41.	Żuławy	cmentarz			położony na wschód od miejscowości ok. 300m, na brzegu rzeki	

3.3.6. Założenia parkowe znajdujące się na terenie gminy Górowo Iławeckie (opracowano na podstawie Studium wartości kulturowych i przyrodniczych Gmina Górowo Iławeckie)

Lp.	Miejscowość	Rodzaj parku	Pow. ha	Czas powstania
1.	Bądle	dworski	2,5	XIX
2.	Czyprki	dworski		XIX
3.	Dulsin	dworski		XIX
4.	Dzikowo Iławeckie	pałacowy	16,20	XVIII-XIX
5.	Galiny	dworski		XIX
6.	Gałajny	dworski		
7.	Garbniki	dworski		XIX
8.	Grądzik	dworski		XIX
9.	Kanie Iławeckie	dworski		XIX
10.	Kierno	dworski		XIX
11.	Migi	dworski		XIX
12.	Nerwiki	dworski	2,0	XIX
13.	Nowa Karczma	dworski	5,0	XIX
14.	Nowy Dwór	dworski		XIX
15.	Orsy	dworski		XIX
16.	Pastry	dworski		XIX
17.	Piaseczno	dworski	6,78	XIX
18.	Piasty Małe	dworski		XIX

19.	Piasty Wielkie	dworski	3,5	XIX
20.	Powiersze	dworski		XIX
21.	Półwiosek	dworski		XIX
22.	Robity	dworski		XIX
23.	Saruny	dworski		XIX
24.	Sigajny	dworski,		XIX
25.	Stęga Mała	dworski	10,0	XIX
26.	Stęga Wielka	dworski	6,13	XIX
27.	Swalmy	dworski		XIX
28.	Swiadki Iławeckie	dworski		XIX
29.	Swiadki Górowskie	dworski		XIX
30.	Trojaczek	dworski		XIX
31.	Wągniki	dworski		XIX
32.	Wągródka	dworski		XIX
33.	Weskajmy	dworski		XIX
34.	Wężykowo	dworski		XIX
35.	Wojmiany	dworski		XIX
36.	Worławki	dworski		XIX
37.	Woryny	dworski	8,46	XVIII-XIX
38.	Zołędnik	dworski		XIX

3.3.7. Obiekty zabytkowe postulowane do objęcia ochroną (opracowano na podstawie Studium wartości kulturowych i przyrodniczych Gmina Górowo Iławeckie)

L.p.	Miejscowość (l. obiektów)	Numer	Obiekt
1.	Augamy (5)	1, 2, 12, 13	remiza domy
2.		Bądze (14)	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14
3.	Bukowiec (24)	34, 35, 36, 38, 40, 41, 42, 43, 45, 47, 49, 50, 51, 54/55, 56, 58, 61, 65, 66, 67	domy
		37, 63	dom + zabudowania gospodarcze remiza strażacka
			szkoła
4.	Czyprki (1)		dwór
5.	Deksyty (10)	5, 6, 8, 9, 10, 12, 13	domy
		3, 11, 14.	dom + zabudowania gospodarcze
6.	Dobrzyńka (6)	11, 12, 20, 21 (ob. zajazd), 22, 25.	domy
7.	Dulsin (1)		zabudowania gospodarcze folwarku
8.	Dzikowo Iławeckie (8)	10, 12, 16, 21	domy
		25	czworaki
			kuźnia
			leśniczówka
			układ hydrotechniczny zieleń przydrożna
9.	Gałajny (7)	10, 14, 15, 16, 18a	domy
			dwór
			zabudowania gospodarcze
10.	Głądy (14)	2, 3/4, 7, 9, 10, 12, 13, 15	domy
		5/6, 8, 14,	dom + zabudowania gospodarcze
			układ hydrotechniczny
			układ drożny kapliczka
11.	Grądzik (2)		dwór
			zabudowania gospodarcze
12.	Grotowo (8)	9, 10, 13, 14, 15, 17	domy
		22	szkoła
			świątlica
13.	Kandyty (37)	1, 2, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 30, 32, 35, 36, 38, 39, 40, 41, 45 -55, 63	domy
			mleczarnia
14.	Kanie Iławeckie (2)		domy mieszkalne
			budynki stacji kolejowej
15.	Kiwajny (12)	5, 10, 11, 13	domy
		1, 2, 3, 4a, 6, 7, 8, 9	dom + zabudowania gospodarcze

16.	<i>Nowy Dwór (2)</i>		<i>budynki gospodarcze</i>
17.	<i>Nowa Karczma (9)</i>		<i>dwór</i>
			<i>zabudowania folwarku</i>
		<i>2, 3, 4, 5, 7, 8, 9 (część dworu)</i>	<i>domy</i>
18.	<i>Nowa Wieś Iławecka (13)</i>	<i>1, 4, 10, 14, 15, 17</i>	<i>domy</i>
		<i>2, 3, 11, 12, 13,</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>
		<i>8</i>	<i>szkoła</i>
		<i>18</i>	<i>leśniczówka poza wsią</i>
19.	<i>Paprocina (7)</i>	<i>7, 8,9, 11, 12,13,14</i>	<i>domy, część z nich jest opuszczona</i>
20.	<i>Piaseczno (8)</i>	<i>4, 5, 7, 8</i>	<i>domy</i>
			<i>szkoła</i>
			<i>kuźnia</i>
			<i>kaplica cmentarna popadająca w ruinę</i>
			<i>zieleń przydrożna</i>
21.	<i>Piasek (11)</i>	<i>5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,12</i>	<i>domy</i>
		<i>13, 14, 15</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>
22.	<i>Piasty Wielkie (2)</i>		<i>młyn</i>
			<i>budynki gospodarcze</i>
	<i>Powiersze (6)</i>		<i>dwór</i>
			<i>spichlerz</i>
			<i>cztery obory</i>
23.	<i>Półwiosek koło Kamńska (2)</i>		<i>dwór</i>
			<i>zabudowania gospodarcze</i>
24.	<i>Sągnity (12)</i>	<i>1, 2, 6, 8, 9, 10, 13, 29</i>	<i>domy</i>
		<i>5</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>
			<i>zespół budynków kolejowych</i>
			<i>cegielnia</i>
			<i>kuźnia</i>
25.	<i>Stega Mała (7)</i>		<i>zespół folwarczny</i>
			<i>system hydrotechniczny</i>
			<i>aleje dojazdowe</i>
		<i>1, 3, 5</i>	<i>budynki</i>
			<i>czworak</i>
26.	<i>Toprzyny (24)</i>	<i>9, 11/12, 15, 16, 17, 18, 19, 23</i>	<i>dom</i>
		<i>1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 13, 14, 20, 21, 22, 24, 30</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>
		<i>23a</i>	<i>szkoła + zabudowania gospodarcze</i>
			<i>budynek gospodarczy</i>
27.	<i>Wągniki (3)</i>		<i>część zabudowań gospodarczych</i>
			<i>komin cegielni</i>
			<i>aleja dojazdowa</i>
28.	<i>Weskajmy (2)</i>		<i>dwór</i>
			<i>budynki gospodarcze folwarku</i>
29.	<i>Wojmiany (1)</i>		<i>zagroda</i>
30.	<i>Wormie (3)</i>	<i>4</i>	<i>dom</i>
		<i>2, 7</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>
31.	<i>Worszyny (8)</i>		<i>wszystkie domy we wsi, 8 obiektów</i>
32.	<i>Woryny (10)</i>	<i>30, 36, 38, 39, 50, 52, 54, 55, 56</i>	<i>dom</i>
			<i>aleja dojazdowa</i>
33.	<i>Zielenica (17)</i>	<i>5, 6, 7, 8 12, 13, 18, 19, 21,22</i>	<i>dom</i>
		<i>14, 15, 16, 17, 20</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>
		<i>4</i>	<i>szkoła (obecnie budynek mieszkalny)</i>
		<i>przed domem nr 11</i>	<i>kapliczka</i>
34.	<i>Zięby (11)</i>	<i>16</i>	<i>dom</i>
		<i>6, 7, 8, 9, 11, 17, 18</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>
			<i>remiza strażacka</i>
			<i>kuźnia</i>
35.	<i>Żywkowo (9)</i>	<i>4</i>	<i>dom</i>
		<i>1,2, 3, 5, 6, 7, 8, 9</i>	<i>dom + zabudowania gospodarcze</i>

Uwaga: do tekstu studium załączone są zdjęcia obiektów zabytkowych znajdujących się w ewidencji zabytków WKZ w Olsztynie

4. ROLNICZA I LEŚNA PRZESTRZEŃ PRODUKCYJNA.

4. 1. Kierunki przekształceń strukturalnych i własnościowych w rolnictwie

Obszar gminy predysponowany jest do rozwoju funkcji rolnej i turystycznej.

Przeważający obszar rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy ma warunki do rozwoju intensywnego rolnictwa ze względu na dość wysoką bonitację gleb w skali regionu. Jednakże ze względu

na charakter obszarów przyległych i dużego bogactwa przyrodniczego jak: użytki ekologiczne, istniejące i projektowane rezerwy przyrody, duże skupisko par bociana białego, wskazania hydrologiczne do prowadzenia małej retencji wód, czystość powietrza mieszcząca się w normach jak dla uzdrowisk zaleca się prowadzenie proekologicznej gospodarki rolnej. Uwarunkowania przyrodniczo - krajobrazowe predysponują gminę do rozwoju turystyki i agroturystyki. W związku z dużą ilością trwałych użytków zielonych (w tym wykształconych na glebach pochodzenia organicznego - objętych prawną ochroną) jak też dużego nachylenia terenu w połączeniu z rozbudową urządzeń hydrotechnicznych opóźniających odpływ wód gmina predysponuje do rozwoju hodowli bydła mlecznego i mięsnego.

W strukturze obszarowej gospodarstwa rolne o powierzchni przekraczającej 200 ha stanowią kilka, a w przedziale 15-20 i 50-100 ha kilkanaście procent ogólnej ilości gospodarstw. Najliczniejszą grupę stanowią gospodarstwa w przedziale 2-50 ha (około 15%). Pozostałą grupę tworzą w miarę równomiernie gospodarstwa od 1-15 ha. Proces korzystnego przekształcania struktury gospodarstw w kierunku powiększania ich arealu wymaga stałego oddziaływania i kontroli ze strony władz gminnych przy współpracy z Agencją Własności Rolnej Skarbu Państwa (AWRSP). Proces przekształceń w tej mierze jest nieuchronny, jest to również warunek utrzymania swojej egzystencji po wstąpieniu do Unii Europejskiej.

Specyficznym zagadnieniem jest stan techniczny, wykorzystanie i eksploatacja rolniczych baz byłych PGR-ów. Na terenie gminy zlokalizowane są między innymi w Nerwikach, Bądlach, Nowej Karczmie, Piastach Wielkich, Czyprkach, Sigajnach, Paustrach, Dzikowie Iławeckim, Lipnikach, Stedze Małej, Wągródce, Wągnikach, Żołędniku. W wielu przypadkach utrzymanie i eksploatacja obiektów i urządzeń nastawione są na krótkotrwałe doraźne zyski bez przeprowadzania remontów i koniecznych inwestycji. Nie sprzyja poprawie w tej mierze ogólna koniunktura w rolnictwie. Niekiedy sposób utrzymania obiektów wymaga interwencji nadzoru budowlanego.

Najbardziej pozytywne przekształcenia własnościowe prowadzą do odtworzenia części struktury dawnych posiadłości ziemskich. W efekcie powstają próby odtworzenia dawnych układów ruralistycznych folwarków i majątków ziemskich, najczęściej na bazie istniejących jeszcze zabytkowych założeń. Najwyraźniej taki proces zaznaczył się w Nerwikach, Sigajnach, Nowej Karczmie, Czyprkach. Postuluje się utrzymanie tego kierunku przekształceń własnościowych szczególnie w Weskajmach i Stedze Małej.

4. 2. Gospodarka leśna i zieleń krajobrazowa

Na terenie gminy gospodarkę leśną lasów państwowych prowadzi nadleśnictwo Górowo Iławeckie. Lesistość gminy wynosi 28% ogólnej powierzchni gminy. Charakterystyka siedlisk i aspekty ekonomiczne zostały omówione w części I-szej „studium” p.t. Diagnoza stanu istniejącego.

— Gospodarka leśna oprócz względów ekonomicznych powinna uwzględniać elementy przyrodnicze, walory krajobrazowe gminy, potrzeby turystyki i wypoczynku. Szczególnie ważna jest dbałość o obszary istniejącego i projektowanego rezerwatu przyrody, użytków ekologicznych oraz obszarów objętych wzmożoną ochroną krajobrazową.

— Zaleca się zachowanie i wzbogacanie naturalnych form zadrzewień śródpolnych, w szczególności wzdłuż cieków wodnych i dróg.

— Tereny zurbanizowane powinny być izolowane zielenią w połączeniu z zielenią śródpolną od terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Ponadto zabudowa mieszkaniowa powinna posiadać izolacyjne pasy zieleni od baz produkcji rolniczej i przemysłu. Formy i charakter zieleni winny być zróżnicowane.

— Na terenie całej gminy zaleca się zachowanie i ochronę istniejących drobnych płatów leśnych, skupisk i szpalerów starodrzewu wewnątrz wsi. Dążyć do ustanawiania połączeń pomiędzy skupiskami zieleni tworząc sieć ciągów ekologicznych.

— Ze względu na dobrą jakość gleb znajdujących się w sąsiedztwie zwartych kompleksów leśnych obszar i zakres proponowanych do zalesienia powinien obejmować grunty najslabsze, zagrożone erozją lub zdegradowane.

— Przy braku ekonomicznych podstaw prowadzenia gospodarki rolnej dopuszcza się możliwość zalesiania gruntów wyższych klas bonitacji, likwidacji enklaw i półenklaw gruntów rolnych w kompleksach leśnych, scalania mniejszych kompleksów leśnych, oraz regulacji granicy polno - leśnej.

— Na obszarach jednostek fizjograficznych dolin rzek: Elmy, Katławki, Wąlszy, Młynówki Górowskiej oraz Kamionki dolesienia winny mieć charakter zróżnicowany gatunkowo mając na uwadze względy przyrodnicze i krajobrazowe.

— Znacznych dolesień wymagają tereny projektowanych zbiorników wodnych.

— Należy wykazać szczególną dbałość przy wymagających niekiedy uzupełnień zielenią krajobrazową z zachowaniem zespołów starodrzewu na cmentarzach i w ich sąsiedztwie. Znaczącym elementem w krajobrazie są szpalery przydrożne, szczególnie wśród dróg lokalnych wiejskich, czy dróg prowadzących do dawnych majątków.

5. PRZEKSZTAŁCENIA STRUKTUR PRZESTRZENNYCH.

5.1. Sieć osadnicza.

W związku z prognozowanym niewielkim wzrostem liczby ludności zakłada się, że lokalizowanie nowej zabudowy związanej z funkcją osadniczą następować będzie w granicach istniejącej zabudowy wsi, zgodnie z planszą „Kierunki rozwoju przestrzennego gminy” poprzez wypełnienie przestrzeni niezabudowanych. Zabudowa o charakterze uzupełniającym powinna skalą, formą oraz rozwiązaniami architektonicznymi nawiązywać do otoczenia oraz architektury typowej dla regionu.

Należy dążyć do koncentracji sieci osadniczej w ramach jednostek osadniczych o dużym potencjale rozwojowym oraz ograniczenia ilości nowej zabudowy na terenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej poprzez tworzenie alternatywnych lokalizacji w postaci uzbrojonych, atrakcyjnie położonych terenów w granicach istniejącej zabudowy wsi. Działania te należy ściśle powiązać ze strategią gospodarowania mieniem komunalnym.

5. 2. Zabudowa przemysłowa, magazynowa oraz usług o charakterze uciążliwym.

Zakłada się, że głównymi kierunkami rozwoju zabudowy przemysłowej, magazynowej oraz rzemiosła, produkcji i usług o charakterze uciążliwym będzie teren przy mieście Górowo Łławeckie po wschodniej stronie drogi nr 511 - zgodnie z planszą „Kierunki rozwoju przestrzennego gminy”.

Na pozostałym obszarze gminy nowa zabudowa przemysłowa i składowa oraz rzemiosła, produkcji i usług o charakterze uciążliwym powinny być realizowane w granicach istniejącej (najczęściej po PGR-owskiej) zabudowy przemysłowej oraz urządzeń produkcji rolnej i obsługi rolnictwa. Na terenach tych należy dążyć do racjonalnego i intensywnego wykorzystania przestrzeni poprzez adaptację istniejących obiektów, zabudowę terenów wolnych, modernizację istniejącej infrastruktury technicznej, szczególnie w zakresie odprowadzenia ścieków oraz emisji zanieczyszczeń, a także tworzenie na styku z zabudową mieszkaniową stref izolacyjnych w postaci zieleni. Projektowana i adaptowanej zabudowa o charakterze uciążliwości powinna ograniczać się do granicy własności działki inwestora.

Na terenach pozostałych lokalizowanie zabudowy przemysłowej, magazynowej oraz rzemiosła, produkcji i usług o charakterze uciążliwym wymaga sporządzenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dopuszcza się możliwość lokalizowania w sąsiedztwie dróg wojewódzkich obiektów obsługi podróżnych pod warunkiem opracowania miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań komunikacyjnych i sanitarnych.

5. 3. Obszary wymagające rehabilitacji

Należy poddać rehabilitacji tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej byłych osiedli PGR. Celem działań powinna być poprawa stanu technicznego budynków, poprawa ich walorów użytkowych i estetycznych oraz poprawa jakości przestrzeni otoczenia

W zależności od stopnia degradacji pierwotnych struktur przestrzennych zaleca się trzy kierunki działań:

- działania o charakterze porządkowym, w których nie ingeruje się w istniejącą tkankę, a stosuje się wprowadzanie zieleni izolacyjnej i ozdobnej, nowych nawierzchni, urządzeń małej architektury oraz wypełnianie wolnych terenów zabudową nawiązującą rozwiązaniami architektonicznymi do istniejącego otoczenia (przenikanie), tradycji miejsca lub regionalnych elementów architektury,
- działania o charakterze modernizacyjnym (z wykorzystaniem elementów poprzednich) co pozwala na przebudowę obiektów lub całych zespołów bez zmiany struktury przestrzennej jednostki,
- działania o charakterze budującym (z wykorzystaniem elementów poprzednich) właściwe dla struktur przestrzennych znacznie zniekształconych, wymagających największej ingerencji w istniejącą tkankę mieszkaniową.

5. 4. Obszary wyłączone z zabudowy w tym obszary zagrożone powodzią

Należy wyłączyć możliwości lokalizacji nowej zabudowy:

- doliny rzek Elmy, Katławki i Wąszy w zasadzie wyłączone są z zabudowy. Ekstensywne zagospodarowanie przestrzeni rolniczej, przy ekologicznym prowadzeniu produkcji roślinnej i hodowli mogą uzasadnić lokalizację nowych siedlisk pod warunkiem właściwego rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej.
- na obszarze rezerwatów przyrody
- na obszarze użytków ekologicznych,
- na terenach leśnych, bez wymaganej zgody właściwych organów
- w strefach, które są wyłączone z zabudowy w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.
- na terenach projektowanej obwodnicy miasta Górowo Łławeckie oraz zmian przebiegu dróg
- na terenach pod liniami elektroenergetycznymi wysokiego napięcia i terenami przebiegu gazociągów wysokiego ciśnienia.

Obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią występują w zlewni rzeki Walszy.

Zgodnie z opracowaniem Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku w rysunku studium gminy zostały przedstawione obszary bezpośredniego zagrożenia powodzią, będące wyciągiem ze „Studium Ochrony Przeciwpowodziowej w zakresie wyznaczenia obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią. W planach miejscowych i w warunkach zabudowy należy uwzględnić ww. informacje.

Wykonywanie urządzeń zabezpieczających przed powodzią wymaga pozwolenia wodnoprawnego.

Na obszarze położonym między wałem przeciwpowodziowym a korytem wody płynącej zabrania się wznoszenia obiektów budowlanych, składania materiałów, zmieniania ukształtowania powierzchni gruntu, sadzenia drzew i krzewów oraz wykonywania urządzeń lub robót, które mogą utrudniać ochronę tych obszarów przed powodzią; nie dotyczy to robót związanych z regulacją i utrzymaniem wód śródlądowych.

5.5. KIERUNKI ROZWOJU OBSZARU OBJĘTEGO ZMIANĄ STUDIUM UWARUNKOWAŃ IKIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY GÓROWO IŁAWECKIE

Teren objęty zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obejmuje przestrzeń gminy położoną w zasięgu miejscowości Kamińsk, wsi Paustry, obręb geodezyjny Sołtysowizna, część obrębu Piasty Wielkie, Wiewiórki, Krasnołąka, Czyprki, Wojmiany i Worławki

Obszar objęty opracowaniem zmiany studium położony jest na dwóch jednostkach fizjograficznych.

Część zachodnią stanowi wysoczyzna morenowa wododziałowa (WMW), która charakteryzuje się wzniesieniami o charakterze wododziałowo – źródłiskowym, z których wody odpływają we wszystkich kierunkach zwykle z dużą nieregularnością. Znaczny udział związłych, rolniczo użytkowanych gleb przyczynia do ograniczenia walorów retencyjnych obszaru tych wzniesień. Obok tego, dodatkowym zagrożeniem jest zjawisko erozji gleb oraz podatność na zanieczyszczenie licznych źródłowych odcinków cieków biorących początek na tych obszarach. Jest to obszar o podwyższonej wrażliwości na antropopresję. Racjonalna gospodarka na obszarach węzłów hydrograficznych winna polegać na zwiększaniu retencji wodnej i przeciwdziałaniu degradacji jakości źródłowych odcinków rzek (zabudowa biologiczna w tym zalesianie, mała retencja, ograniczanie chemizacji, porządkowanie gospodarki ściekowej).

Część wschodnią stanowi wysoczyzna morenowa (WM) poprzedzielana kompleksami leśnymi (KL).

Zmiana studium dotyczy kierunków rozwoju miejscowości Kamińsk, strefy podmiejskiej miasta Górowo Iławeckie, oraz lokalizacji fermy wiatrowej na terenie obrębu geodezyjnego Piasty Wielkie.

Ustala się, że dla miejscowości Kamińsk podstawowym kierunkiem rozwoju jest rozwój wielofunkcyjny tj. mieszkalnictwo, usługi, rzemiosło oraz drobny przemysł. Przyjmuje się jako istniejące całe zainwestowanie związane z Zakładem Karnym jako istniejące możliwe do modyfikacji i przebudowy urządzeń i obiektów w złym stanie technicznym. Rozwój miejscowości powinien być określony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, który zabezpieczy ład przestrzenny, przy zachowaniu kierunków określonych w niniejszym opracowaniu.

Jest to miejscowość o funkcji pomocniczej w obsłudze obszaru (gdzie głównym ośrodkiem obsługi jest miasto Górowo Iławeckie) i stanowi element równoważenia rozwoju na terenie gminy.

Ustala się, dla terenów położonych w obrębie Sołtysowizna kierunki rozwoju określone w rozdziale 8 punkt 8.2. (Polityka w zakresie sporządzania planów miejscowych). Wieś Sołtysowizna charakteryzuje się zabudową rozproszoną, a z uwagi na znaczny ruch budowlany, pilnie wymaga uporządkowania zabudowy zarówno pod względem komunikacyjnym jak i infrastrukturalnym. Podstawowym kierunkiem rozwoju obszaru to zabudowa wielofunkcyjna z przewagą mieszkalno – usługowej oraz rolniczej

Ustala się dla obszaru w obrębie Piasty Wielkie konieczność opracowania planu miejscowego pod fermę wiatraków jako dodatkowych źródeł energii odnawialnej.

W prognozie oddziaływania na środowisko planu miejscowego należy wykorzystać opracowane wcześniej:

- **rozmieszczenie lokalnych elementów cennych ekologicznie;**
- **występowanie i liczebność awifauny lęgowej, przelotnej, wędrownej oraz zimującej;**
- **określić jaka jest możliwość potencjalnego oddziaływania na awifaunę oraz określić jakie działania należy podjąć, aby zminimalizować efekt oddziaływania elektrowni wiatrowej na ptaki, które są podstawową grupą systematyczną w tym wypadku.**

6. ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNYCH.

6.1 Tereny rozwoju funkcji rekreacyjnej.

Głównym kierunkiem zagospodarowania sportowo - rekreacyjnego gminy jest obszar w rejonie miejscowości Dzikowo Iławeckie, Pareżki, Kamińsk. Głównym powodem są walory przyrodniczo - krajobrazowe tych wsi, rozległe kompleksy leśne z istniejącym i projektowanym rezerwatem przyrody oraz obiekty sportowo - rekreacyjne we wsi Kamińsk. Kierunek tych działań powoduje, że w tym rejonie turystyka może być całoroczna. Ze względu na bogactwo przyrody i ukształtowanie tereny jak też bogactwo dziedzictwa kulturowego gmina ma predyspozycje do rozwoju agroturystyki.

■ Zagospodarowanie rekreacyjne rejonu wsi Dzikowo Iławeckie

Projektuje się utworzenie w rejonie wsi Dzikowo Iławeckie obszarów rekreacyjnych ogólnodostępnych na bazie istniejącego układu hydrologicznego jak i historycznego założenia parkowego ze zróżnicowaną formą rekreacji; budowa ośrodka wypoczynkowego, budowa ośrodka kolonijnego dla dzieci i młodzieży o charakterze wypoczynkowo - edukacyjnym (poszerzenie świadomości proekologicznej na bazie istniejących obszarów chronionej przyrody), zabudowa letniskowa, kamping, pole namiotowe, przystań wędkarska, tereny aktywnej rekreacji, obiekty obsługi turystów.

■ Zagospodarowanie turystyczne Pareżeckiej Góry

Projektuje się utworzenie w rejonie wsi Pareżki lokalnego centrum sportów zimowych obejmującego swym obszarem Górę Pareżecką - tereny narciarstwa itp. oraz wieś Pareżki jako zaplecze gastronomiczne, noclegowe i obsługi urządzeń infrastruktury sportów zimowych. Ze względu na okoliczne walory przyrodniczo - krajobrazowe wieś predysponuje do rozwoju agroturystyki.

■ Zagospodarowanie turystyczne rejonu Nowa Wieś Iławecka

Projektuje się powstanie zalewu na rzece Elmie poprzez wykonanie zapory wodnej w odległości około 1 km w dół rzeki od miejscowości Nowa Wieś Iławecka. Powstanie sztuczne jezioro o powierzchni ok. 20 ha i głębokości średniej ok. 1, 1 m. W granicach pomiędzy linią brzegową lasu a powstałym jeziorem projektuje się włączając istniejącą zabudowę wsi obszar o funkcji rekreacyjnej. Zaleca się zróżnicowane formy rekreacji: zabudowa letniskowa, ośrodek wypoczynkowy, kamping, pole namiotowe, przystań wodna, tereny aktywnej rekreacji, obiekty obsługi turystów.

■ Zagospodarowanie turystyczne rejonu wsi Stega Mała

Projektuje się utworzenie w rejonie wsi Stega Mała obszarów rekreacyjnych ogólnodostępnych na bazie istniejącego układu hydrologicznego jak i historycznego założenia parkowego ze zróżnicowaną formą rekreacji; zabudowa letniskowa, kamping, pole namiotowe, przystań wędkarska, tereny aktywnej rekreacji, obiekty obsługi turystów.

■ Zagospodarowanie turystyczne Bocianie wsi Żywkowo

Projektuje się powstanie zalewu na strumieniu przepływającym przez wieś poprzez wykonanie zapory wodnej w okolicy drogi nr 511. Powstanie sztuczne jezioro o powierzchni ok. 8 ha i głębokości średniej ok. 1,0m. Celem powstałego zbiornika wodnego jest uatrakcyjnienie pobytu dla masowych wycieczek odwiedzających tę wieś. Zabudowę wsi adaptuje się w ramach istniejących granic do potrzeb turystycznych i agroturystycznych.

■ Zagospodarowanie sportowe wsi Kamińsk

Adaptuje się istniejące obiekty sportowe (stadion, basen, zalew wodny itd.) wsi Kamińsk do stworzenia lokalnego ośrodka sportowego. W połączeniu z infrastrukturą turystyczną pobliskiego Dzikowa Iławeckiego i Pareżek ośrodek może mieć znaczenie ponad lokalne.

6.2. Kąpieliska i przystanie wodne.

Projektuje się tereny przystani wodnych i kąpieliska zgodnie z oznaczeniami na planszy „Kierunki rozwoju przestrzennego Gminy”. W pasie nadbrzeżnym powstałego jeziora we wsi Nowa Wieś Iławecka zaleca się utworzenie plaży ogólnodostępnej z urządzeniami obsługi turystów (pomosty, wypożyczalnia sprzętu pływającego, sanitariaty).

6.3. Szlaki turystyczne.

Projektuje się Szlak Bociana Białego z przebiegiem jego trasy zgodnym z oznaczeniem na planszy „Kierunki rozwoju przestrzennego Gminy”. Trasę przebiegu należy uzgodnić z gminami sąsiednimi. Należy też zmodernizować Ścieżkę dydaktyczną na „Górze Zamkowej” z wybudowaniem wierzy widokowej - tarasu na jej szczycie.

6.4. Trasy rowerowe.

Projektuje się trasy rowerowe mając na względzie atrakcyjność okolic i miejscowości będących na jej przebiegu. Rozróżnia się trasy o charakterze międzynarodowym, regionalnym i lokalnym.

Należy skoordynować działania z Miastem Górowo Iławeckie oraz Gminami sąsiednimi, w celu oznakowania, budowy urządzeń towarzyszących oraz ulepszenia nawierzchni tras rowerowych łączących się.

Zaleca się odpowiednie oznakowanie cennych dla rozwoju turystyki zabytków dziedzictwa kulturowego, pomników przyrody, punktów widokowych oraz miejsc o szczególnej wartości krajobrazowej, przyrodniczej i architektonicznej (miejsca szczególne).

7. KIERUNKI ROZWOJU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ.

7.1 Komunikacja

Na podstawie uwarunkowań rozwoju gminy Górowo Iławeckie założono podział funkcjonalny dróg na układ: nadrzędny, podstawowy, uzupełniający.

W układzie nadrzędnym pozostają drogi wojewódzkie:

- droga nr 512 Pieniężno – Górowo Iławeckie - Bartoszyce - Szczurkowo;
- droga nr 511 granica państwa – Górowo Iławeckie – Lidzbark Warmiński.

Są to drogi o znaczeniu regionalnym. Drogi te zapewniają sprawne połączenie z miejscowościami na terenie województwa.

W mieście Górowo Iławeckie projektowana jest przebudowa dwóch skrzyżowań dróg wojewódzkich Nr 512 i Nr 511 na skrzyżowania typu rondo.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Transportu i Gospodarki Wodnej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43 z 1999r. poz. 430) drogom wojewódzkim należy zabezpieczyć:

- minimalne linie rozgraniczające szerokości 25 m jak dla klasy dróg G (główna).

Szerokość tych linii może ulec zmianie w wyniku rozpoznania w koncepcji programowo - przestrzennej na etapie przygotowań do kompleksowej modernizacji w/w dróg do parametrów odpowiedniej klasy.

W układzie podstawowym obsługującym bezpośrednio wydzielone jednostki strukturalne znajdują się następujące drogi powiatowe:

- droga Nr 1320N Żelazna Góra – Lelkowo – Kandyty – Górowo Iławeckie;
- droga Nr 1354N Głądy – Pieszkowo – Tolko;
- droga Nr 1357N Górowo Iławeckie – Babiak;
- droga Nr 1380N Dęby – Torzyny;
- droga Nr 1382N Wojmiany – Wiewiórki;
- droga Nr 1386N Kicina – Piasek – Bezledy – Łoskajmy;
- droga Nr 1513N Stegna Mała – Żięby;
- droga Nr 1515N Robity – Kandyty – Worławki;
- droga Nr 1517N Augamy – Dzikowo Iławeckie;
- droga Nr 1519N Górowo Iławeckie – Dęby – Orsy – Półwiosek;
- droga Nr 1523N Dwórzno – Janikowo – Ignalin;
- droga Nr 1525N Kicina – Lidzbark Warmiński;
- droga Nr 1537N Kumkiejmy – Krasnołąka – droga wojewódzka Nr 511.

Drogi te należy projektować w klasie Z (zbiorcza), dla których należy zabezpieczyć linie rozgraniczające szerokości 20 m.

Pozostałe drogi gminne tworzą w gminie układ uzupełniający. Drogi te wymagają poprawienia stanu technicznego odcinków szczególnie ważnych dla prawidłowego funkcjonowania gminy i prawidłowej obsługi mieszkańców. Drogi gminne należy projektować w klasie L (lokalna) lub D (dojazdowa) i zabezpieczyć dla nich pas drogowy szerokości min. 15 m.

Zlokalizowane na terenie gminy złoża surowców mineralnych, w przypadku przystąpienia do ich eksploatacji, komunikacyjnie będą obsługiwane przez drogi publiczne gminne, powiatowe i wojewódzkie. W związku z tym, że transport związany z eksploatacją surowców mineralnych ma negatywne oddziaływanie na wszystkie kategorie dróg, dopuszczalne naciski pojedynczej osi pojazdu na nawierzchnię jezdni nie mogą przekroczyć faktycznej nośności tych dróg.

Polityka przestrzenna gminy w zakresie komunikacji przedstawia się następująco:

1. stymulowanie rozwoju przestrzennego gminy poprzez:

- zapewnienie powiązań z krajowym systemem transportowym,
- zapewnienie dostępności do celów podróży, umożliwiające mieszkańcom gminy udział w różnych formach aktywności społeczno gospodarczej,
- zapewnienie wymaganego standardu podróży (czasu i warunków jazdy),

2. stworzenie odpowiednich warunków dowozu i wywozu surowców i produktów,

3. łagodzenie uciążliwości funkcjonowania transportu.

Podstawowe zagadnienia polityki komunikacyjnej na szczeblu lokalnym wymagają określenia:

- 1. prowadzenia ruchu rowerowego - trasy lokalne w miejscach atrakcyjnych turystycznie,**
- 2. lokalizacji parkingów w miejscach atrakcyjnych dla turystów - współpraca z samorządami wojewódzkim i powiatowym,**
- 3. sposobu prowadzenia ruchu tranzytowego i docelowego - współpraca z samorządem wojewódzkim,**
- 4. modernizacji odcinków dróg gminnych i powiatowych (samorząd powiatowy) w celu usprawnienia**

5. funkcjonowania układu komunikacyjnego gminy

6. przeglądu dróg gminnych i powiatowych pod kątem funkcjonalności

7.2. Zaopatrzenie w wodę.

Gminne zapotrzebowanie na wodę wynosi 1830 m³/dobę, natomiast wydajność wszystkich ujęć wody wynosi 3794,5 m³/h, czyli stanowi ponad dwukrotną rezerwę w stosunku do potrzeb. Istniejące stacje wodociągowe mają znaczne zużycie eksploatacyjne i większość z nich wymaga modernizacji oraz remontów kapitalnych. Na podstawie analizy technicznej wytypowano 11 stacji wodociągowych, które można zlikwidować po wykonaniu sieci wodociągowych spinających je z innymi ujęciami wodociągowymi. Likwidacja 11 ujęć z 19 studniami daje średnio oszczędność mocy elektrycznej rzędu 200 KW.

Sieci wodociągowe obejmujące grupowe zaopatrzenie wsi i miejscowości w gminie Górowo Iławeckie obejmują następujące zadania związane z realizacją wodociągów jako istniejące i projektowane:

- Wodociąg „Kiwajny”: Augamy,
- Wodociąg „Worszyny”: Sągnyty i Lipniki
- Wodociąg „Grotowo”: Dobrzyńska,
- Wodociąg „Kandyty”: Skarbiec, Stega Mała, Gniewkowo, Dzikowo Iławeckie
- Wodociąg „Worławki”: Wągniki, Wągródka, Zięby oraz Bukowiec
- Wodociąg „Żołędnik”: Dwórzno, Głądy,
- Wodociąg „Pieszkowo”: Zielenica, Pudlikajmy, Nerwiki,
- Wodociąg „Wiewiórki”: Deksyty, Weskajmy,
- Wodociąg „Bądle”: Nowa Karczma,
- Wodociąg „Sigajny”: Kumkiejmy,
- Wodociąg „Wojmiany”: Czyprki, Woryny,
- Wodociąg „Kamińsk”: Pastry, Pareżki.

Dla miejscowości małych, kolonii i pojedynczych gospodarstw indywidualnych, dla których zapotrzebowanie nie przekracza 1,0 m³/h przyjęto zaopatrzenie indywidualne lub ze studni publicznych.

Istniejące urządzenia wodociągowe w byłych PGR-ach nie posiadają żadnej dokumentacji, a ich stan jest bardzo zły, co grozi całkowitą dekapitalizacją techniczną. Należy poddać szczegółowej analizie przydatność, stan techniczny, zasoby wodne oraz koszty adaptacji poszczególnych ujęć i przystąpić do niezbędnej modernizacji.

Przy realizacji ujęć i modernizacji istniejących należy zwrócić uwagę na okresowe obniżenie się poziomu wód gruntowych, a w konsekwencji na spadek wydajności studni głębinowych. W analizach należy opierać się na ekspertyzach hydrogeologicznych i szczegółowych badaniach źródeł wody.

Zgodnie z Dyrektywą 98/83/RWE należy zwrócić szczególną uwagę na jakość wody i jej wpływ na zdrowie ludności. W związku z tym istnieje konieczność modernizacji i wymiany sieci wodociągowych zużytych, i wykonanych z nieodpowiedniego materiału, ponieważ nie dają one możliwości przesyłu wody odpowiedniej jakości.

Każde ujęcie wody wymaga niezbędnego uzdatniania w formie odżeleziania i odmanganiania.

Wszystkie urządzenia sanitarne związane z ujęciem wody (pompy, odżelaziacze, armatura, urządzenia specjalistyczne) wymagają stałej konserwacji technicznej, prowadzonej przez wykwalifikowanych fachowców. Przeglądy główne winny być przeprowadzane 2 razy na rok: okresowe i kwartalne. Należy poddać stałej analizie wodę surową z ujęć oraz skład chemiczny ścieków surowych i oczyszczonych, co stanowi wskaźnik pracy oczyszczalni.

Tabela 7.1 Modernizacja systemu wodociągowego.

L.p.	Lokalizacja	Nazwa ujęcia	Użytkownik ujęcia	Głębokość otworu (m p.p.t)	Wydajność ujęcia (m ³ /h)	Głębokość lustra wody (m)	Utwory geolog.	Przezn. ujęcia
1	2	3	4	5	6	7	8	9

1	Bądle	Wodociąg	Urząd Gminy	50,2	23,0	5,0	Czwartorzęd	
				58,0	51,0	5,0	j. w.	Eksp.
2	Czyprki	Wodociąg	Urząd Gminy	40,4	10,0	b. d.	b. d.	Eksp.
				123,0	65,0	b. d.	b. d.	Likw.
3	Dulsin	Wodociąg	AWRSP	43,5	12,0	b. d.	b. d.	Likw.
				37,0	13,0	b. d.	b. d.	Eksp.
4	Dzikowo	Wodociąg	Urząd Gminy	56,0	22,0	b. d.	b. d.	Eksp.
				97,0	28,0	b. d.	b. d.	Likw.
5	Galiny	Wodociąg	AWRSP	35,0	13,5	b. d.	b. d.	Likw.
6	Grotowo	Wylewka	Urząd Gminy	43,8	5,0	11,0	Czwartorzęd	Eksp.
7	Janikowo	Wodociąg	Urząd Gminy	116,0	94,0	5,0	j. w.	Eksp.
				108,0	81,0	5,5	j. w.	Eksp.
8	Kamińsk	Wodociąg	Zakł. Karny	57,0	47,0	6,0	j. w.	Eksp.
			W Kamińsku	51,0	47,0	6,0	j. w.	Eksp.
9	Kandyty	Wodociąg	Urząd Gminy	64,6	41,0	9,0	j. w.	Eksp.
				80,0	59,0	14,0	j. w.	Eksp.
10	Kiwajny	Wodociąg	Urząd Gminy	50,7	34,0	4,0	j. w.	Eksp.
				57,0	34,0	2,0	j. w.	Eksp.
11	Kumkiewny	Wylewka	Urząd Gminy	60,0	6,0	11,0	j. w.	Eksp.
12	Lipniki	Wodociąg	Urząd Gminy	93,0	30,0	b. d.	b. d.	Likw.
				25,0	7,8	10,0	Czwartorzęd	Likw.
13	Nowa Karczma	Wodociąg	Urząd Gminy	113,0	11,0	31,0	j. w.	Likw.
				31,0	7,0	5,4	j. w.	Likw.
14	Orsy	Wodociąg	AWRSP	61,0	b. d.	b. d.	b. d.	Eksp.
				75,0	b. d.	b. d.	b. d.	Eksp.
15	Pastry	Wodociąg	Urząd Gminy	10,3	10,8	b. d.	b. d.	Likw.
16	Piaseczno	Wylewka	Urząd Gminy	65,0	21,0	4,5	Czwartorzęd	Eksp.
17	Piasty Wielkie	Wodociąg	Urząd Gminy	110,0	13,0	7,5	b. d.	Eksp.
				156,5	54,0	8,0	b. d.	Eksp.
18	Pieszkowo	Wodociąg	Urząd Gminy	54,0	12,0	32,0	Czwartorzęd	Likw.
				126,0	45,0	10,0	j. w.	Likw.
19	Robity	Wodociąg	AWRSP	53,0	13,0	b. d.	b. d.	Eksp.
20	Stega Mała	Wodociąg	Urząd Gminy	41,0	19,5	b. d.	b. d.	Likw.
				96,0	34,0	b. d.	b. d.	Likw.
21	Sigajny	Wodociąg	AWRSP	43,5	55,0	13,0	Czwartorzęd	Eksp.
22	Wągniki	Wodociąg	AWRSP	35,6	1,8	b. d.	b. d.	Eksp.
23	Wągródka	Wodociąg	AWRSP	133,0	6,0	b. d.	b. d.	Likw.
				70,0	28,0	b. d.	b. d.	Likw.
24	Weskajny	Wodociąg	Urząd Gminy	44,0	2,1	b. d.	b. d.	Likw.
				122,0	40,0	b. d.	b. d.	Likw.
25	Wiewiórki	Wodociąg	Urząd Gminy	70,5	18,0	14,0	Czwartorzęd	Eksp.
				73,0	36,0	11,0	j. w.	Eksp.
26	Wojmiany	Wodociąg	Urząd Gminy	70,0	23,0	6,0	j. w.	Eksp.
				68,0	35,0	6,0	j. w.	Eksp.
27	Worławki	Wodociąg	Urząd Gminy	69,0	38,0	4,0	. w.	Eksp.
				71,0	28,0	4,5	. w.	Eksp.
28	Worszyny	Wodociąg	Urząd Gminy	66,0	9,0	17,0	. w.	Eksp.
29	Zielenica	Wylewka	Urząd Gminy	104,0	16,0	13,0	. w.	Likw.
30	Żołędnik	Wodociąg	Urząd Gminy	54,0	6,0	34,0	. w.	Eksp.
31	Nerwiki	Wodociąg	Urząd Gminy	60,0	6,0	17,0	. w.	Likw.

7.3. Gospodarka ściekowa.

Zrzut ścieków w gminie stanowi równowartość zużycia wody. Wg stanu na dzień dzisiejszy istniejące oczyszczalnie ścieków włącznie z miejską oczyszczalnią mogą przyjąć maksymalnie ~ 1000 m³/dobę. Wobec powyższego w pierwszej kolejności skanalizowanie gminy należy wykonać w oparciu o istniejące gminne i miejską oczyszczalnie ścieków: W tym zakresie przewiduje się:

- skanalizowanie istniejącej zabudowy terenów wsi zlokalizowanych w sąsiedztwie miasta Górowo Iławeckie jak też projektowanych terenów w strefie podmiejskiej do oczyszczalni miejskiej
- skanalizowanie istniejącej zabudowy terenów wsi Kandyty, Kamińsk, Dzikowo Iławeckie, Pareżki jak też w perspektywie obsługi rozwojowych terenów rekreacyjnych w rejonie Dzikowa Iławeckiego i Pareżek wykorzystując do tego istniejącą oczyszczalnię ścieków w Kandytach i modernizowaną w Kamińsku,
- wykonanie modernizacji oczyszczalni ścieków w Piastach Wielkich celem zwiększenia jej wydajności i polepszenia parametrów zrzucanych ścieków,

- wykonanie uszczelnień istniejących bezodpływowych zbiorników i systematyczne wożenie ścieków wozami asenizacyjnymi do oczyszczalni,

W kolejnym etapie należy wybudować oczyszczalnie w Pieszkowie, Bukowcu oraz Toprznach, co prawie zlikwiduje braki i gmina będzie samowystarczalna w zakresie oczyszczania ścieków sanitarnych. Dla miejscowości mniejszych niż 300 mieszkańców należy przyjąć konieczność budowy oczyszczalni, o ile znajdują się w strefie ochronnej jezior i stawów. W innym przypadku należy rozważyć montaż małych oczyszczalni typu Mini-Blok oraz przydomowe oczyszczalnie z drenażem rozsączającym.

W planach perspektywicznych na najbliższy okres należy przyjąć do projektowania i realizacji oczyszczalni ścieków we wszystkich miejscowościach o ilości mieszkańców około 200. Są to: Zielenica, Woryny, Wiewiórki, Wągniki, Stega Mała, Sigajny, Sągnity, Janikowo i Bądle. Realizacja oczyszczalni w tych miejscowościach pozwoli na skrócenie dowozu ścieków nieoczyszczonych z miejscowości nie posiadających oczyszczalni i znaczne polepszenie stanu sanitarnego gminy. W dalszej kolejności należy rozważyć podłączenie mniejszych miejscowości do zrealizowanych oczyszczalni.

Wszystkie oczyszczalnie winny być wysokosprawne, redukujące zanieczyszczenia w stopniu wymaganym w Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 5. 11. 1991 roku w sprawie warunków, jakim winny odpowiadać ścieki odprowadzane do wód i ziemi. Dz. U. Nr 116 z 1991 roku póź. 90 oraz Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 14 lipca 1998 roku w sprawie określenia inwestycji szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi - Dz. U. Nr 93/98 póź. 589.

Wszystkie inwestycje winny być poprzedzane rzetelną oceną techniczną i analizą wykonaną przez fachowe, profesjonalne biura lub zespoły.

7.4. Gospodarka odpadami.

Na terenie gminy istnieją wysypiska śmieci, które są już wyeksploatowane i podlegające rekultywacji. W związku z powyższym oraz mając na uwadze wysoką wartość środowiska przyrodniczo - krajobrazowego gminy nie przewiduje się budowy nowego wysypiska odpadów.

Odpady stałe z jednostek osadniczych powinny być czasowo składowane w wiejskich punktach gromadzenia odpadów lub w odpowiednich pojemnikach na posesjach, a stamtąd wywożone na miejsce utylizacji (wysypisko).

W zależności od odległości miejsca utylizacji odpadów, na terenie gminy można zlokalizować punkt ich zagęszczania i sortownię.

W miarę rozwoju systemu, powinien on w coraz większym stopniu uwzględniać segregację odpadów. Utylizacja odpadów powinna być za daniem wspólnym gmin leżących po sąsiedzku lub związku gmin z jednego lub kilku powiatów.

Do czasu zrealizowania docelowego systemu z zakładem utylizacji odpadów przyjmuje się dotychczasowy sposób usuwania odpadów na wysypiska w Wysiece na terenie gminy Bartoszyce oraz w Kłusitach na terenie gminy Lidzbark Warmiński.

7.5. Elektroenergetyka.

Istniejący system zasilania gminy w energię elektryczną poprzez GPZ - Górowo Iławeckie oraz rozbudowany układ sieci przesyłowych i magistralnych SN 15 kV zaspokajają zapotrzebowanie na energię elektryczną oraz zapewnia rozwój gminy w tym zakresie.

Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy ustala się możliwość wykorzystania odnawialnych źródeł energii (wiatrowa, geotermalna).

Ustala się możliwość realizacji elektrowni wiatrowych na terenie gminy. Ustala się konieczność opracowania planu miejscowego pod fermy wiatraków jako dodatkowych źródeł energii odnawialnej z uwagi na położenie obszarów Natura 2000 (Ostoja Warmińska) na znacznym obszarze gminy.

W prognozie oddziaływania na środowisko planów miejscowych należy wykorzystać opracowane wcześniej:

- rozmieszczenie lokalnych elementów cennych ekologicznie;
- występowanie i liczebność awifauny lęgowej, przelotnej, wędrownej oraz zimującej;
- określić jaka jest możliwość potencjalnego oddziaływania na awifaunę oraz określić jakie działania należy podjąć, aby zminimalizować efekt oddziaływania elektrowni wiatrowej na ptaki, które są podstawową grupą systematyczną w tym wypadku.

7.6. Zaopatrzenie w gaz.

Należy dążyć do realizacji opracowanej w 1992r. „Koncepcji gazyfikacji Gminy Górowo Iławeckie”.

W pierwszej kolejności zrealizować opracowany projekt techniczny na zasilanie w gaz miejscowości Janikowo i Zielenica, a w dalszym etapie wsi: Piaseczno, Głądy, Dwórzno - stacja redukcyjno - pomiarowej I stopnia w Pieszkowie.

W drugiej kolejności doprowadzić do zasilenia miejscowości po stronie zachodniej gminy. Ze stacji redukcyjno - pomiarowej I stopnia, zlokalizowanej w Górowie Iławeckim zasilić w gaz następujące miejscowości: Worławki, Wągniki, Wągródka, Bukowiec, Kandyty, Paustry, Kamińsk, Dzikowo Iławeckie. Natomiast po stronie wschodniej Piasty Wielkie, a w dalszym etapie wsie: Wiewiórki, Sołtysowizna, Wojmiany, Gałajny, Wokiele i Toprzyny.

8. PODSTAWOWE ELEMENTY POLITYKI PRZESTRZENNEJ

8.1. Lista ważniejszych zadań dla realizacji celów publicznych

W zakresie obsługi ludności:

- utworzenie domu opieki w gminie;
- utworzenie dziennego domu pomocy społecznej;
- modernizacja istniejących strażnic OSP, które są w złym stanie technicznym, na terenie gminy.

W zakresie komunikacji:

Do zadań wykonywanych przez samorząd wojewódzki należą:

Modernizacja do klasy G następujących dróg:

- droga nr 512 Pieniężno – Górowo Iławeckie - Bartoszyce - Szczurkowo;
- droga nr 511 granica państwa – Górowo Iławeckie – Lidzbark Warmiński.

- budowa parkingów i chodników w przebiegach przez miejscowości tych dróg.

Do zadań wykonywanych przez samorząd powiatowy należy:

- modernizacja do klasy Z dróg w układzie podstawowym oraz ich utrzymanie;
- budowa parkingów przy tych drogach;

Do zadań wykonywanych przez samorząd gminny należy:

- modernizacja dróg układu pomocniczego.

prowadzenia ruchu rowerowego – trasy lokalne w miejscach atrakcyjnych turystycznie;

lokalizacja parkingów w miejscach atrakcyjnych dla turystów – współpraca z samorządami wojewódzkim i powiatowym.

W zakresie infrastruktury technicznej:

- sukcesywna realizacja sieci wodociągowej w miejscowościach nie posiadających wodociągów zbiorowych;
- sukcesywna realizacja kanalizacji sanitarnej dla miejscowości w gminie;
- realizacja sieci gazowej w gminie zgodnie z przygotowaną koncepcją gazyfikacji gminy.

Inne cele publiczne w/g załączonej tabeli (część z nich może stanowić zadanie realizacji przestrzeni publicznej)

Lp.	Położenie działki - obręb	Numer działki	Powierzchnia działki	Cel	Właściciel
1	Bukowiec	16/7	około 0,05	Pompownia wody	ANR OT Olsztyn
2	Kandyty	248	0,88	Przepompownia ścieków	ANR OT Olsztyn
3	Kandyty	276/2	0,77	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
4	Sigajny	99	0,1863	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
5	Lipniki	2/2	41,3339	Ochrona przeciwpowodziowa i przeciwpożarowa	ANR OT Olsztyn
6	Zięby	32	0,21	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
7	Zięby	84/4	0,14	Plac zabaw	ANR OT Olsztyn
8	Bądle	53/1	0,6547	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
9	Dęby	78	0,35	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
10	Nowa Wieś	17	0,2900	Boisko sportowe, plac	ANR OT Olsztyn

	Łławecka			zabaw	
11	Nowa Wieś Łławecka	58/2	0,3000	Plac zabaw	ANR OT Olsztyn
12	Wągniki	157 158	0,1485 0,0628	Plac zabaw i boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
13	Wągródka	14/23	0,0916		własność prywatna
	Zabudowa mieszkalna stanowi rezerwy terenu na budownictwo mieszkaniowe związane z opieką społeczną, w tym mieszkania socjalne oraz domy opieki itp., które stanowią cele publiczne zgodnie z Art. 6 pkt 6 i 10 ustawy o gospodarce nieruchomościami, w związku z Art. 7 ustawy o samorządzie gminnym				
14	Sołtysowizna	4/3	9,5900	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
15	Sołtysowizna	188/2	0,4900	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
16	Sołtysowizna	188/3	4,3700	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
17	Sołtysowizna	190	1,4100	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
18	Sołtysowizna	193	5,6800	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
19	Sołtysowizna	210/1	0,4400	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
20	Sołtysowizna	210/2	4,1500	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
21	Sołtysowizna	353	8,0000	Zabudowa mieszkaniowa	ANR OT Olsztyn
22	Paustry	2/4	32,44	zabudowa mieszkalna	ANR OT Olsztyn
23	Paustry	195	15,44	zabudowa mieszkalna	ANR OT Olsztyn
24	Dzikowo	15/7	2,00	Plac zabaw	ANR OT Olsztyn
25	Zielenica	95	0,56	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
26	Zielenica	128/3	0,58	Plac zabaw	ANR OT Olsztyn
27	Krasnołąka	37/1	0,42	Boisko sportowe/ plac zabaw	ANR OT Olsztyn
28	Głądy	53	0,50	plac zabaw	ANR OT Olsztyn
29	Głądy	17/2	1,11	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn
30	Żywkowo - Grądzik	22/1	0,30	Boisko sportowe	ANR OT Olsztyn

UWAGA: Inwestycje celu publicznego planowane w sąsiedztwie budowli zabytkowych i w strefach ochrony konserwatorskiej należy uzgadniać z Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w Olsztynie.

8.2. Polityka w zakresie sporządzania planów miejscowych

W celu zrealizowania polityki przestrzennej gminy zawartej w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego wskazane jest opracować miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla następujących obszarów oznaczonych na planszy kierunków rozwoju przestrzennego gminy:

1. obszar położony na zachodniej stronie miast Górowo Łławeckie, zawarty pomiędzy projektowaną obwodnicą miasta Górowo Łławeckie, drogą wojewódzką nr 512 a granicą miasta Górowo Łławeckie. Przeznaczenie terenów: zabudowa mieszkalno -usługowa oraz usługi i rzemiosło nieuciążliwe ze szczególnym uwzględnieniem zabudowy związanej z obsługą ruchu tranzytowego.
2. obszar położony na południowej stronie miasta Górowo Łławeckie, zawarty pomiędzy istniejącą obwodnicą miasta Górowo Łławeckie o rzeczką Kamionką po obu stronach drogi nr 511. Przeznaczenie terenu: zabudowa mieszkaniowa, mieszkalno - usługowa oraz przemysłowa po wschodniej stronie drogi nr 511 jak też związaną z obsługą ruchu tranzytowego. Dla pozostałych terenów jako zieleń izolacyjna i parkowa.
  - 2.1. **obszar obrębu Sołtysowizna – (wieś o zabudowie rozproszonej) z uwagi na znaczny ruch budowlany, pilnie wymaga uporządkowania zabudowy zarówno pod względem komunikacyjnym jak i infrastrukturalnym. Zabudowa wielofunkcyjna z przewagą mieszkalno – usługowej oraz rolniczej**
  - 2.2. **obszar miejscowości Kamińsk wymaga realizacji zabudowy na nowych terenach o charakterze wielofunkcyjnym z przewagą funkcji mieszkalno – usługowej**
  - 2.3. **obszar w obrębie Piasty Wielkie wymaga opracowania planu miejscowego pod fermę wiatraków jako dodatkowych źródeł energii odnawialnej**
3. obszar położony na północno - wschodniej stronie miasta Górowo Łławeckie, zawarty pomiędzy istniejącą zabudową a drogami nr 511 i 512. Teren przeznaczony na przemysłowo - rolny rynek hurtowo - towarowy oraz obsługę ruchu tranzytowego.
4. obszar położony po południowej i południowo - wschodniej stronie wsi Kandyty. Przeznaczenie terenu: zabudowa mieszkaniowa, mieszkalno - usługowa oraz usługi i rzemiosło nieuciążliwe. Dla pozostałych terenów jako zieleń izolacyjna i parkowa.

5. obszar położony w rejonie wsi Stega Mała. Preferowana funkcja to turystyka i wypoczynek zbiorowy, ze zróżnicowaną formą rekreacji z przeznaczeniem terenów pozostałych jako rolnicze, leśne, agroturystyczne, ze szczególnym wydobyciem walorów krajobrazowych: kompozycje zadrzewień, dolesień, dojazdów ze szpalerami drzew itp.
6. obszar położony w rejonie wsi Dzikowo Łławeckie i Malinowo. Preferowana funkcja to turystyka i wypoczynek zbiorowy, ze zróżnicowaną formą rekreacji z przeznaczeniem terenów pozostałych jako rolnicze, leśne, agroturystyczne, ze szczególnym wydobyciem walorów krajobrazowych: kompozycje zadrzewień, dolesień, dojazdów ze szpalerami drzew itp.
7. obszar położony w rejonie wsi Pareżki i Góra Pareżecka. Preferowana funkcja to sport i rekreacja. Ośrodek sportów zimowych w oparciu o Górę Pareżecka. Wieś Pareżki jako baza noclegowo - gastronomiczna. Dla pozostałych terenów jako rolnicze, leśne, agroturystyczne, ze szczególnym wydobyciem walorów krajobrazowych: kompozycje zadrzewień, dolesień, dojazdów ze szpalerami drzew itp.
8. obszar położony w rejonie osady leśnej Nowa Wieś Łławecka. Preferowana funkcja to turystyka i wypoczynek zbiorowy ze zróżnicowaną formą rekreacji. Bazą rozwoju turystyki jest projektowany zalew na rzece Elmie oraz rozległe obszary leśne.

Uwagi ogólne:

1. Dla terenów przyległych do granic miasta Górowo Łławeckie wskazane jest powiązanie funkcjonalne obszarów z miastem szczególnie w zakresie rozwijanych funkcji, komunikacji i infrastruktury.
2. Wydzielone obszary przeznaczone do opracowania planów szczegółowych można podzielić na mniejsze jednostki planistyczne pod warunkiem opracowania wstępnych programów dla całej jednostki.

Poza wymienionymi powyżej obszarami Rada Gminy może podjąć uchwałę na opracowanie planów miejscowych na innym obszarze jeżeli będzie to wynikało z interesów gminy.

8.3. Polityka gospodarki nieruchomościami gminnymi

Prowadzenie prawidłowej gospodarki nieruchomościami jest możliwe, gdy Gmina posiada odpowiednie zasoby gruntów na obszarach o wzmożonym ruchu inwestycyjnym. Są one także niezbędne dla realizacji celów publicznych.

Zaleca się opracowanie strategii gospodarowania mieniem komunalnym. Powinna ona zawierać sposób utrzymania rozwoju i stosowania koniecznych przekształceń, zbywania i pozyskiwania nieruchomości do zasobu gminnego. W pierwszej kolejności gminny zasób nieruchomości powinien być tworzony w miejscowościach o dużym potencjale rozwojowym. Dotyczy to zarówno miejscowości zlokalizowanych wokół granicy miasta Górowo Łławeckie (Sołtysowizna, Gruszyny Piasty Wielkie, Paustry, Dwórzno), jak i miejscowości wykazujących tendencje wzrostowe (Pieszkowo, Kandyty, Kamińsk). Na pozostałych obszarach nieruchomości, na których nie przewiduje się działań inwestycyjnych powinny być prywatyzowane.

- nabywaniu gruntów w rejonach, w których będą podjęte uchwały o sporządzaniu planów miejscowych;
- nabywanie nieruchomości po korzystnych cenach z wolnego rynku;
- korzystanie z prawa pierwokupu, na terenach objętych działaniami w strategii gminy.

Tabela 7.2. Wykaz nieruchomości postulowane do przejęcia na mienie gminy w celach zaspokajania potrzeb komunalnych

8.4. Polityka przestrzenna związana z obronnością i bezpieczeństwem państwa

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 7 maja 2004 r. w sprawie sposobu uwzględniania w zagospodarowaniu przestrzennym potrzeb obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. z dnia 2 czerwca 2004 r.) i na podstawie art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717z późniejszymi zmianami) przyjmuje się następujące kierunki polityki przestrzennej w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa na obszarze gminy Górowo Łławeckie:

W związku z tym, że od właściwych organów wojskowych, ochrony granic i bezpieczeństwa państwa nie wpłynęły wnioski i nie zgłoszono potrzeb w ww. zakresie, przyjmuje się kierunki polityki przestrzennej określone w ww. Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury.

Potrzeby obronności i bezpieczeństwa państwa uwzględnione są w następujących zagadnieniach, które obejmuje studium gminy:

- 1) kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;
- 2) kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym terenów wyłączonych spod zabudowy;
- 3) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 4) obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;
- 5) obszary, na których będą rozmieszczone inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;
- 6) inne obszary problemowe, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania, występujące w gminie.

8.5. Obrona cywilna

W zakresie obrony cywilnej nie przewiduje się inwestycji o charakterze ponad lokalnym. Uwzględnienie potrzeb obrony cywilnej na terenie gminy odbywać się będzie na etapie sporządzanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z Ustawą z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 28 września 1993 r w sprawie obrony cywilnej.

8.6. Ochrona przeciwpożarowa

W zakresie ochrony przeciwpożarowej działa sieć ochotniczych straży pożarnych w postaci jednostek OSP w Grotowie, Janikowie, Kamińsku, Kandytach, Pieszkowie i Toprznach. Rozlokowanie jednostek jest w miarę równomierne i zapewnia odpowiednie zabezpieczenie obszaru gminy. Braki występują we wschodniej i północno - zachodniej części gminy.

Przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego należy uwzględniać zagadnienia przeciwpożarowe przewidując w systemach wodociągowych odpowiednie przekroje sieci a wydajność ujęcia musi być większa od wymaganej wydajności normatywnej 5 dm³/sek. W przypadku nie spełnienia tego warunku należy w danej miejscowości wykonać betonowy zbiornik p. poż., przyjmując, za 11/sek 10 m³ pojemności zbiornika zlokalizowanego w odległości nie większej niż 500 m od najdalszego zabudowania.

Dopuszcza się wykonanie punktów czerpalnych wody przeciwpożarowej na rzekach i zbiornikach naturalnych leżących w pobliżu rozpatrywanych miejscowości.

9. INTERPRETACJA NIEKTÓRYCH POJĘĆ PRZYJĘTYCH W STUDIUM GMINY

agroturystyka – dodatkowa działalność gospodarcza w dziedzinie turystyki w oparciu o gospodarstwo rolne, zabezpieczająca miejsca noclegowe i wyżywienie;

antropopresja – działalność człowieka powodująca zmiany w środowisku przyrodniczym. Antropopresja ma często skutki negatywne np. zanieczyszczenie wód, powietrza, hałas;

interes publiczny – należy przez to rozumieć uogólniony cel dążeń działań, uwzględniających zobiektywizowane potrzeby ogółu społeczeństwa lub lokalnych społeczności, związanych z zagospodarowaniem przestrzennym;

inwestycja celu publicznego – należy przez to rozumieć działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim i krajowym), stanowiące realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997r. o gospodarce nieruchomościami;

infrastruktura techniczna – należy przez to rozumieć obiekty i urządzenia techniczne służące zaspokajaniu potrzeb bytowych i gospodarczych w danym układzie osadniczym, na które składają się : system komunikacji i transportu (drogi, ulice, itp.) oraz uzbrojenia (wodociągi i kanalizacja, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, itp.);

jednostka osadnicza – oznacza skupisko istniejącej zabudowy posiadające funkcje mieszkania, pracy i wypoczynku, której przypisana jest określona nazwa;

nowa zabudowa może być realizowana w nawiązaniu do istniejących jednostek osadniczych – oznacza, że nowa zabudowa powiązana jest z istniejącą jednostką osadniczą wspólnym systemem uzbrojenia w infrastrukturę techniczną jak zaopatrzenie w wodę, kanalizację sanitarną, energię elektryczną i system komunikacyjny i oddalona od niej na mniej niż 250,00m;

parametrach i wskaźnikach urbanistycznych – należy przez to rozumieć parametry i wskaźniki ustanawiane w dokumentach planistycznych, zgodnie z przepisami, o których mowa w art. 10 ust. 4, art. 16 ust. 2 i art. 40;

standardach – należy przez to rozumieć zbiory i zakresy wymagań dotyczących opracowań i dokumentów planistycznych oraz zasady stosowania w nich kategorii i parametrów dotyczących zagospodarowania przestrzennego.

Struktura przestrzenna zabudowy wsi, którą stanowi:

- zabudowa skupiona charakteryzująca się znacznym stopniem skupienia zabudowy i wyraźnym kształtem obrysu zewnętrznego. Z reguły stanowią ją jednostki osadnicze z ciągłą, zwartą zabudową w większości ukształtowane historycznie na zabytkowym układzie drogowym z częścią usługową, produkcyjną i mieszkalną;
- zabudowa rozproszona charakteryzująca się małym stopniem skupienia bez wyraźnego obrysu zewnętrznego. Jest to z reguły zabudowa mieszkalno – produkcyjna powiązana bezpośrednio z miejscem pracy tj. rolna, rybacka lub leśna.

rolnictwo ekologiczne (zintegrowane) – polega na wykorzystaniu zasad funkcjonowania agrosystemów i krajobrazu rolniczego. Rolnictwo to dopuszcza stosowanie środków chemicznych, ale po uprzednim rozpoznaniu niezbędnych potrzeb i właściwych proporcji. Najważniejszymi cechami rolnictwa ekologicznego są :

- kompleksowy sposób traktowania procesów przyrodniczych, z którymi wiąże się produkcja rolna;
- zamknięty obieg substancji w obrębie gospodarstwa ze zróżnicowaną strukturą produkcyjną;
- duża dbałość o glebę i dobre odżywienie organizmów ją zamieszkujących.

W rolnictwie ekologicznym podstawową zasadą jest prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, a nie zakaz intensywnej produkcji.

usługi komercyjne – należy przez to rozumieć usługi o charakterze rynkowym, nastawione na osiągnięcie zysku;

usługi nieuciążliwe – należy przez to rozumieć usługi związane z obiektami nie zaliczanymi do szczególnie pogarszających stan środowiska i zdrowia ludzi lub mogących pogorszyć stan środowiska, nie emitujące nieprzyjemnych zapachów, widocznych dymów i oparów, nie wymagające składowania odpadów na otwartej przestrzeni, a także nie generujące hałasu o dużym natężeniu w porze nocnej (np. lokale gastronomiczne z działalnością nocną) oraz nie powodujące innych uciążliwości poza granicami nieruchomości;

usługi oświaty – należy przez to rozumieć w szczególności przedszkole, szkołę podstawową, gimnazjum;

usługi publiczne – należy przez to rozumieć usługi mające na celu realizację celów publicznych w oparciu o Art. 6. ustawy o gospodarce nieruchomościami

